

K 113 889
3

ქართული ენციკლოპედია

მეცნიერება
საზოგადოებრივი
მეცნიერება

ქართული ენციკლოპედია

საბავშვო ლიტერატურა

შენა

პირველი

გვერდი

113.889
3

საქმე-დანი
შეფუთვა-საღი

9

საქართველოს სსრ
საბავშვო და ახალგაზრდობის ლიტერატურის
სახელმწიფო გამომცემლობა
„ნაკადული“
19 თბილისი 64

საქმის საბ. სარ. სახელმწიფო
ბიბლიოთეკა

წინასიტყვაობა

ალკოჰოლიზმი ანუ ლოთობა, როგორც სოციალური სენი, ჩვენს სინამდვილეში უკვე დიდი ხანია მოისპო. მიუხედავად ამისა, ლოთობის ცალკეული შემთხვევები ჯერ კიდევ გვხვდება.

მედიცინის მეცნიერებათა დოქტორი, პროფესორი ალექსი მინდაძე წინამდებარე ნაშრომში საფუძვლიანად მიმოიხილავს ლოთობის მიზეზებს, ალკოჰოლის ზემოქმედების შედეგად განვითარებულ ავადმყოფურ მოვლენებს, ლოთობის მკურნალობას და პროფილაქტიკას.

ალკოჰოლიზმის პათოლოგიის და კლინიკის არა ერთი რთული საკითხია გაშუქებული აკადემიკოს ი. პავლოვის მოძღვრების თვალთახედვით.

ავტორი არა მარტო მოგვითხრობს ლოთობის სენის უარყოფით მხარეებზე, არამედ აგრეთვე გვისახავს მასთან ბრძოლის გზებზე.

შრომში მოტანილია საინტერესო მასალები ლოთობით გამოწვეულ შინაგან სნეულებათა, ნერვულ სნეულებათა და სულით დაავადებათა ძირითად ნიშნებსა და მკურნალობაზე. მოცემულია მასალა, რომელიც ეხება ყურძნის და მისი პროდუქტების რაციონალურ გამოყენებას; აქ მკითხველი გაეცნობა მევენახეობის ღაღებით და მეტად სასარგებლო მრავალფეროვან მხარეს.

საქართველოს
მეცნიერებათა
აკადემიის

განსაკუთრებით მნიშვნელოვანია ის გარემოება, რომ წინამდებარე ნაშრომში ფართოდ და ამომწურავადაა გაშუქებული ქართველ ფსიქონევროლოგთა, პირველ რიგში, ასათიანის სახელობის ფსიქიატრიის ინსტიტუტის კოლექტივის შემოქმედებითი კვლევის შედეგები. ამ მხრივ უთუოდ საინტერესოა ჩვენი მკვლევარების დაკვირვებანი ორგანიზმზე ქართული ღვინის ზეგავლენის შესახებ.

აკადემიკოსი ა. ზურაბაშვილი

ალკოჰოლიზმი მახვი ჩვეულებაა

ალკოჰოლიზმს, როგორც სოციალურ სენს, ჩვენს ქვეყანაში დიდი ხანია ნიადაგი გამოეცალა, მაგრამ ადამიანისათვის ამ საზიანო ჩვეულების ცალკეულ გამოვლინებას ჯერ კიდევ ვხვდებით.

კომუნისტური პარტია და საბჭოთა მთავრობა ამ მძიმე სენის წინააღმდეგ თანმიმდევრულად ახორციელებენ მნიშვნელოვან სახელმწიფოებრივ ღონისძიებებს.

საბჭოთა კავშირის კომუნისტური პარტიის ცენტრალური კომიტეტის და სსრ კავშირის მინისტრთა საბჭოს 1958 წლის 15 დეკემბრის დადგენილებაში აღნიშნულია ლოთობის დიდი საზოგადოებრივი მავნებლობა და დასახულია ამოცანები, რომლებიც დგას პარტიული, კომკავშირული, პროფკავშირული ორგანიზაციებისა და ფართო საზოგადოებრიობის წინაშე ლოთობასთან ბრძოლის გაძლიერების საქმეში. ამ დადგენილების განხორციელება უზრუნველყოფს ალკოჰოლიზმის პროფილაქტიკისა და მკურნალობის სასურველ დონეზე დაყენებას.

საბჭოთა საზოგადოებაში ალკოჰოლიზმი განიხილება, როგორც კაპიტალიზმის გადმონაშთი. ცნობილია, რომ სპირტიანი სასმელების დიდი რაოდენობით გამოშვება და ალკოჰოლიზმის გავრცელება ფეხდაფეხ მიჰყვება კაპიტალიზმის განვითარებას. ფრიდრიხ ენგელსს 1845 წელს დაწერილ შრომაში „მუშათა კლასის მდგომარეობა ინგლისში“ შესანიშნავად აქვს დახასიათებული შრომისა და ყოფაცხოვრების ის აუტანელი პირობები, რომელშიც იმყოფებოდა პროლეტარიატი და რაც ალკოჰოლიზმის გავრცელების ხელსაყრელ ნიადაგს წარმოადგენდა.

ფრიდრიხ ენგელსი წერს: „არის აგრეთვე სხვა მიზეზებიც, რომლებიც მუშათა დიდ რიცხვს ასუსტებენ. უპირველესად — ლოთობა. ყოველგვარი ცთუნებაა გაერთიანებული იმისათვის, რომ მუშა გალოთდეს. არაყი მისთვის თითქმის ერთადერთ სიამოვნების წყაროს შეადგენს, და ყველაფერი აქეზებს მას ამისათვის.“¹

კაპიტალიზმის პირობებში მუშების მიდრეკილებას არაყისადმი ფრიდრიხ ენგელსი ბუნებრივ მოვლენად მიიჩნევს და განაგრძობს: „ლოთობა აქ აღარაა მანკი, რომლისთვისაც შეიძლება პასუხისმგებლობა დაკისრებოდა ამ მანკის მატარებელს; იგი ხდება აუცილებელი მოვლენა, გარდაუვალი შედეგი განსაზღვრული პირობების ზეგავლენისა უნებისყოფო, — ყოველ შემთხვევაში ამ პირობებში უნებდაყოფო ობიექტზე. პასუხისმგებლობა ამისათვის იმათ ეკისრებათ, ვინც მუშა ასეთ ობიექტად გადააქცია. მაგრამ თუ მუშათა უმრავლესობისათვის ლოთობა აუცილებელია, ასევე აუცილებელია ის გამანადგურებელი გავლენა, რასაც ლოთობა ახდენს თავისი მსხვერპლის სულსა და სხეულში. იგი აძლიერებს დაავადებისადმი მიდრეკილებას, რაც მუშის საარსებო პირობებიდან წარმოიშობა, ხელს უწყობს ფილტვების და კუჭის დაავადებას და აგრეთვე ტიფის უალრესად განვითარებას და გავრცელებას.“²

ლოთობა ფიზიკურად და მორალურად ასახიჩრებს ადამიანს, ხელს უწყობს ექსპლოატატორებს ბურჟუაზიაში იყოლიოს და თავისუფლად გაყვლიფოს მშრომელი ხალხი. კლასობრივი ჩაგვრის პირობებში მუშათა შორის გავრცელებული ლოთობა აბრკოლებს რევოლუციური შეგნებულობის ამადლებას. მაქსიმ გორკის ცნობილ რომანში „დედა“ ბრწყინვალე მხატვრულ სახეებშია გადმოცემული მეფის რუსეთის დროინდელი მუშათა კლასის დუხჭირი ცხოვრება და ლოთობის დამღუპველი გავლენა მუშების რევოლუციურ შეგნებულობაზე.

კაპიტალისტურ ქვეყნებში სპირტიანი სასმელების წარმოება მოგების, მშრომელთა გაყვლეფის ერთ-ერთი მნიშვნე-

¹ ფ. ენგელსი, „მუშათა კლასის მდგომარეობა ინგლისში“, გვ. 104. თბილისი, 1935.

² იქვე, გვ. 105.

ლოვანი წყაროა. ბურჟუაზიას არ ესაჭიროება ფეხზელი გონების მუშა. სჯობს ის გაბრუებულ მდგომარეობაში იმყოფებოდეს ალკოპოლითა და რელიგიით. უმუშევრობა, სიღარიბე, უფლებობა, ყოველდღიური ზრუნვა ლუკმაპურისათვის, უიმედო აწმყო და ხვალინდელი დღის შიში მატერიალურად შევიწროებულ, დაბალი კულტურის ადამიანს აღუძრავს სინამდვილიდან გაქცევის სურვილს, რომ იქნებ დროებით მაინც დაივიწყოს უნუგეშო მდგომარეობა. ასეთი განცდის ილუზიას დათრობა იწვევს.

რელიგია გონებას უხშობს ადამიანს. მორწმუნეს სჯერა ის, რაც არ არსებობს. ასეთ ადამიანს თითქოს დასაშვებად მიაჩნია სამართლიანობისა და კანონიერების მოპოვების შესაძლებლობა „იმ ქვეყანაში“ და ეს ერთგვარად უადვილებს ბურჟუაზიულ სინამდვილესთან იძულებით შეგუებას. ალკოპოლისაგან გონებადახშული ადამიანი ადვილად განეწყობა რელიგიურად. თვით რელიგიური დღესასწაულები დროების ხასიათს ღებულობს: ამგვარად, რელიგიური დღესასწაულები ხელს უწყობენ ლოთობის გავრცელებას. რელიგია და ალკოპოლი ბურჟუაზიის ხელში მუშათა კლასისა და მშრომელი გლეხობის მასობრივი ჩაგვრის, მათი ბრმა დამონების იარაღია.

ახლა, როცა მიმდინარეობს კომუნისმისაკენ წინსვლის აქტიური პროცესი, მომავალი საზოგადოების ნიშნები სულ უფრო მკაფიოდ ვლინდება მთელ ჩვენს ცხოვრებაში. მაგრამ ახლის გვერდით ჯერ კიდევ ცოცხლობს ძველი, ჩვენთვის უცხო მოვლენები, რომლებიც არ შეესაბამება არც ჩვენი საზოგადოების ხასიათს, არც საბჭოთა ადამიანების დიდი უმრავლესობის ცხოვრების წესს. ადამიანთა შეგნებაში წარსულის გადმონაშთების დაძლევას, ჩვენს ცხოვრებაში ანტისაზოგადოებრივი მოვლენების აღმოფხვრას უდიდესი მნიშვნელობა აქვს.

ერთ-ერთ ყველაზე გამძლე და მავნე გადმონაშთს წარმოადგენს ალკოპოლიზმი, რომელიც ზნეობრივად და ფიზიკურად ამახინჯებს ადამიანს, აქვეითებს მის ღირსებას.

ალკოპოლიზმის ანუ ლოთობის წინააღმდეგ ფართო საზოგადოებრივი აზრის შესაქმნელად უკანასკნელ დროს მრავალი საინტერესო წერილი გამოქვეყნდა ჩვენს პრესაში, დაი-

ბეჭდა არა ერთი ბროშურა და მასობრივად ტარდება ლექცია-საუბრები.

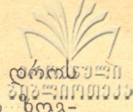

საყოველთაოდ აღიარებულია, რომ ალკოჰოლიზმი მანვებელია ადამიანის ჯანმრთელობისათვის, ცუდად მოქმედებს შთამომავლობაზე, ხელს უწყობს ბოროტმოქმედებს, ავარიებს, უბედურ შემთხვევებს, შრომის ნაყოფიერების დაცემას, გაღარიბებას და სხვ. უნდა ვიცოდეთ ალკოჰოლიზმის გავრცელების ხელშემწყობი პირობები, ალკოჰოლის მოქმედების მექანიზმი, ადამიანის ქცევის შეცვლა და საერთოდ ალკოჰოლიზმის გავლენა პათოლოგიური პროცესების ჩამოყალიბებაში. ჩამოთვლილი საკითხების გაშუქება, ალკოჰოლიზმზე ცოდნის გაღრმავება შესაძლებელს გახდის მის წინააღმდეგ რაციონალური ღონისძიებების გამომუშავებას.

ალკოჰოლიზმისაგან გამოწვეული ძირითადი ავად- მყოფური ცვლილებები და შინაგან ორგანოთა დაავადებანი

ალკოჰოლით ქრონიკული მოწამვლისაგან განვითარებული მორფოლოგიური ხასიათის ცვლილებების ზუსტი დადგენა საკმაოდ ძნელია, რადგან უშუალოდ ალკოჰოლიზმისაგან სიკვდილი შედარებით იშვიათია; უმრავლეს შემთხვევაში ავადმყოფები იღუპებიან რაიმე ინფექციის, სხვა სახის დაავადების ან მწვავე მოწამვლის გამო. ყოველივე ეს თავის კვალს ტოვებს ქსოვილებსა და ორგანოებში და ამიტომ მაკროსკოპული და მიკროსკოპული ცვლილებების გარკვეულად მიწერა ალკოჰოლური მოწამვლისადმი შესაძლებელია მხოლოდ ნაწილობრივ. გარდა ამისა, მნიშვნელობა აქვს იმას, ლოთობით ქრონიკულად დაავადებული ცოტას ჭამს თუ მეტს, ვიდრე ეს ნორმალურ სასიცოცხლო პროცესებისათვის არის საჭირო. გადაჭარბებული კვება თავის დამახასიათებელ მოვლენებს იწვევს მთელ ორგანიზმში და ჩრდილავს ალკოჰოლით გამოწვეულ ცვლილებებს.

ორგანოთა ფუნქციური და მორფოლოგიური ხასიათის მოშლილობებს შორის სრული შესაბამისობა ხშირი არ არის.

ზოგჯერ, მნიშვნელოვანი ფუნქციური მოშლილობების შედარებით მცირე მორფოლოგიური ცვლილებებია და ზოგჯერ კი, მცირე ფუნქციური მოშლილობების დროს მკვეთრ მორფოლოგიურ ცვლილებებს ვნახულობთ. ეს აიხსნება ორგანიზმის აღმადგენელი უნარით — შეავსოს ავადმყოფობისაგან გამოწვეული ნაკლი.

ალკოჰოლიზმისაგან გამოწვეულ პათოლოგიურ ცვლილებებზე სრული წარმოდგენა გვექნება მაშინ, თუ ადამიანის სიცოცხლის დროს არსებულ ორგანოთა ფუნქციურ აშლილობას დავუმატებთ სიკვდილის შემდეგ ნახულ მაკროსკოპულ და მიკროსკოპულ ცვლილებებს.

მიუხედავად ზემოაღნიშნულისა, სადღეისოდ დადგენილია ალკოჰოლიზმისაგან გამოწვეული ძირითადი მორფოლოგიური ცვლილებების ხასიათი.

ი. დავიდოვსკის მიხედვით, ალკოჰოლიზმის დროს პათოლოგიურ-ანატომიური ცვლილებების შესწავლას მივყავართ იმ დასკვნამდე, რომ სპეციფიკური დამახასიათებელი პროცესები ლოთობით დაავადებულ ორგანიზმში არ არის; ალკოჰოლიზმის ხანგრძლიობისა და ორგანოთა ცვლილებების ხარისხს შორის პარალელიზმი არ არსებობს და ალკოჰოლისადმი, ისევე როგორც სხვა შხამებისადმი, შესაძლებელია შეჩვევა, რის გამოც მის დიდ დოზას ორგანიზმი გადაიტანს „შესამჩნევი ცვლილებების გარეშე“.

ერთის შეხედვით, ეს ცვლილებები ზოგჯერ მართლაც შეუმჩნეველია, ვიდრე ორგანიზმს შესწევს უნარი ალკოჰოლით მოშხამვას ერთგვარად შეეგუოს და საკუთარი ძალებით დაფაროს მოშხამვისაგან გამოწვეული ცვლილებები. მაგრამ ეს მაინც შესამჩნევი ხდება ავადმყოფის სიცოცხლეში და სიკვდილის შემდეგ კი ორგანიზმისა და ქსოვილების როგორც მაკროსკოპული, ისე მიკროსკოპული შესწავლით.

საჭმლის მომნელებელ სისტემაში ვითარდება ლორწოვანი გარსის კატარალური მოვლენები. შეცვლილია მისი ნორმალური ფერი, წაშლილია ლორწოვანი გარსის ხავერდოვნება, დაქვეითებულია ჯირკვლებისაგან საჭირო ნივთიერების გამოყოფის უნარი და გემოვნების შეგრძნება. პირის ღრუში,

ხახასა და საყლაპავ მილში ვხვდებით განფენილ ან შემოსახლ-
ვრულ გასქელებას ეპითელიუმისას, რომელსაც მოთეთრო
ფერი აქვს.

კუჭში ყველაზე ხშირია ნაირსახოვანი კატარი, ხშირია ეგ-
რეთ წოდებული ჰიპერტროფიული კატარი. კუჭის ლორწო-
ვანი გარსი გასქელებულია და არაიშვიათია პოლიპური წამო-
ნაზარდები. კუჭის ლორწოვანი გარსის კატარალური ცვლილე-
ბები საფუძვლად უდევს კუჭის წვენის გამოყოფის და საჭმ-
ლის მონელების უნარის დაქვეითებას.

კუჭის ქრონიკული კატარის გამო ლოთობით დაავადებუ-
ლი უჩივის სიმძიმის გრძნობას კუჭის არეში, ბოყინს, გულ-
ძმარვას, გულისზიდვას და პირსაქმებას.

შტულერნმა კლინიკურად შეისწავლა ალკოჰოლიზმის გა-
ვლენა კუჭის ჯირკვლების მოქმედებაზე და გამოიტანა დასკვ-
ნა, რომ ორმოცგრადუსიანი არაყის ბოროტად გამოყენება,
როგორც მწვავე, ისე ქრონიკულ შემთხვევებში, ავითარებს
კუჭის წვენის გამოყოფის ამა თუ იმ ხარისხით დაქვეითებას.
პერიოდული ალკოჰოლიზმის დროს, როგორცაა გაბმით
ლოთობა, ეს დაქვეითება დროებით აღწევს კუჭის ჯირკვლე-
ბის თითქმის სრულ უმოქმედობამდე.

ადამიანებში, რომლებიც მაგარ სასმელებს არ ეტანებიან,
ლოთობა იწვევს იმავე მოვლენებს უფრო ნაკლები ხარისხითა
და ხანგრძლიობით.

საყურადღებოა შტულერნის აზრი, რომ არაყის მუდმივი
მიღება მცირე რაოდენობითაც კი უფრო მავნებლურად მოქ-
მედებს კუჭის წვენის გამოყოფაზე, ვიდრე პერიოდულად
დიდი რაოდენობით მისი მიღება.

ალკოჰოლიზმი დამაქვეითებელ გავლენას ახდენს ნაწლავ-
ებში საჭმლის შემადგენელი ელემენტების დაშლის პროცე-
სებზე, რაც ხელს უშლის საკვები პროდუქტების მონელებას
და სასარგებლო ნივთიერებების შეწოვას ორგანიზმში. ნაწლავების
დაზიანების გამო ჩვეულებრივია პერიოდული ფა-
ლარათობა და შეკრულობა.

ამგვარად, ალკოჰოლით ქრონიკული მოწამვლა კუჭ-ნაწლავის
სისტემაში ანელებს ფიზიოლოგიურ მოქმედებას, იწ-

ვევს მასში კატარალურ მოვლენებს, მონელებისა და შეწოვის პროცესების შეფერხებას, რის გამოც ქვეითდება ქსოვილებსათვის საჭირო კვება და ორგანიზმის გამძლეობის უნარი. ამ პირობებში უფრო ადვილად და ხშირად ვითარდება სხვადასხვა ავადმყოფური პროცესი.

ალკოჰოლიანი სასმელები განსაკუთრებულ გავლენას ახდენს ღვიძლზე. ცნობილია ღვიძლის ატროფიული ციროზი, რასაც ალკოჰოლურ ციროზსაც უწოდებენ. მთელი რიგი ავტორები ატროფიული ციროზით შეპყრობილ ავადმყოფთა უმრავლესობაში ალკოჰოლით ქრონიკული მოწამვლის არსებობაზე მიუთითებენ.

ღვიძლზე მოქმედებს არა მხოლოდ ალკოჰოლი, არამედ ალკოჰოლიზმისაგან გამოწვეული საჭმლის მონელებისა და შეწოვის პროცესების მოშლის გამო წარმოშობილი დაშლის პროდუქტები, რასაც თავის მხრივ შეუძლია ღვიძლში ციროზული ცვლილებების გამოწვევა.

აქვე უნდა შევნიშნოთ, რომ ი. დავიდოვსკის აზრით, ღვიძლის ციროზის ერთადერთ მიზეზს არ წარმოადგენს ალკოჰოლიზმი და ის შეიძლება წარმოიშვას სხვა მრავალი მიზეზითაც.

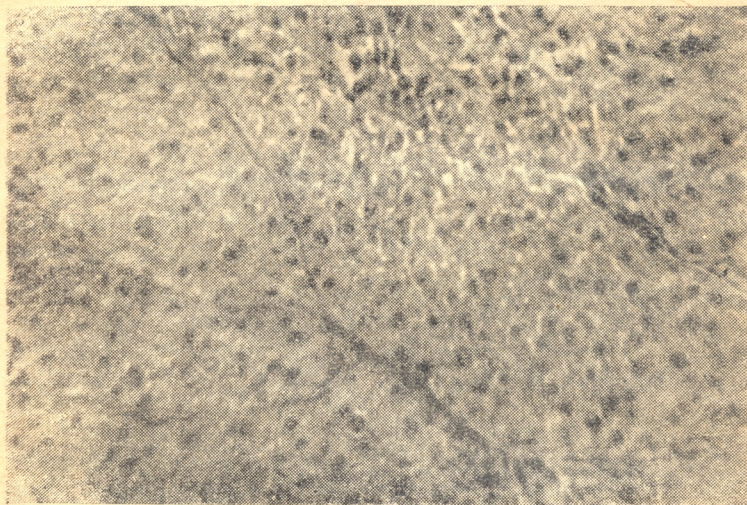
ღვიძლს ფრიად დიდი მნიშვნელობა აქვს ადამიანის სასიცოცხლო პროცესების რეგულირებაში. კუჭ-ნაწლავის სისტემაში მოხვედრილი და წარმოშობილი მავნე ნივთიერებები, შხამები შეწოვის შემდეგ მოხვდება ღვიძლში, სადაც ისინი ნეიტრალიზაციას განიცდიან, უვნებელი ხდებიან. ამით ღვიძლი ორგანიზმის დამცველ ბარიერს წარმოადგენს. ცხოველს ღვიძლი რომ ამოვკვეთოთ, ის ერთ-ორ დღეში მოწამვლისაგან დაიღუპება. ღვიძლი გამოყოფს ნაღველს, რომელიც აუცილებელია ცხიმების დაშლისა და შეწოვისათვის. ღვიძლს უდიდესი მნიშვნელობა აქვს ნახშირწყლების, ცილების და წყლის ცვლაში. ღვიძლში გროვდება ორგანიზმისათვის საჭირო საკვები ნივთიერება გლიკოგენი. აქედან ცხადია, თუ რა დიდი ზიანის მოტანა შეუძლია ღვიძლის ქსოვილის გადაგვარებას, მის ციროზს.

ალკოჰოლური მოწამვლისაგან გამოწვეული ღვიძლის

მორფოლოგიური ცვლილებების საილუსტრაციოდ მოწოდებული ნორმალური და ციროზული ღვიძლის მიკროფოტოგრაფები.

პირველი სურათი წარმოადგენს ნორმალური ღვიძლის ქსოვილის მიკროფოტოგრაფს, სადაც ნათლად ჩანს მისი წილაკოვანი შენება (იხ. სურ. 1).

მეორე სურათზე წარმოდგენილია ქრონიკული ალკოჰო-

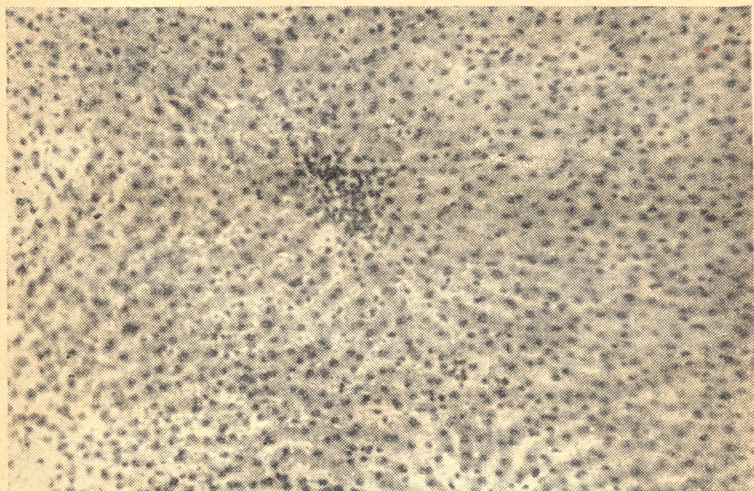

სურ 1. მიკროფოტო. ნორმალური ღვიძლის ქსოვილი. შეღებილია ჰემატოქსილინით და ეოზინით. გადიდებულია 200-ჯერ.

ლიზმისაგან დაღუპული ადამიანის ღვიძლის მიკროფოტოგრაფი, სადაც თვალსაჩინოა ციროზული ცვლილებები, წილაკების ნორმალური აგებულება დარღვეულია და მათ შორის გამრავლებულია შემაერთი ქსოვილი (იხ. სურ. 2).

ღვიძლის ატროფიულ ციროზს ფრიად დამახასიათებელი კლინიკური ნიშნები აქვს: ავადმყოფს ეკარგება მადა, უჩივის ძლიერ საერთო სისუსტეს, ცუდ ძილს, ხოლო როცა დაეძინება, მეტწილად კოშმარულ სიზმრებშია. თვალსაჩინოა კახექ-

სია — ძლიერი საერთო სიგამხდრე, კანის სიყვითლე; ციანოზური — მოლურჯო ფერისაა. მუცლის ღრუში გროვდება სეროზული სითხე. ვითარდება წყალმანკი, რის გამოც მუცელი გადიდებულია. ღვიძლის ალკოპოლური ციროზი ქრონიკულად მიმდინარეობს, მკურნალობას არ ექვემდებარება და ავადმყოფი კვდება.

სურ. 2. მიკროფოტო. ღვიძლის ციროზი. წილაკებში, ხარიხებსა და უჯრედებს შორის ლიმფოციტოზური ინფილტრატები. შეღებილია ჰემატოქსილინით და ეოზინით. გადიდება 180-ჯერ.

ცნობილია, რომ ქრონიკული ალკოპოლიზმი იწვევს ორგანოებისა და ქსოვილების ცხიმოვან გადაგვარებას, ცხიმის დაგროვებას.

ცხიმი ორგანიზმის პასიური ქსოვილია. ცხიმოვანი გადაგვარება და ცხიმის დაგროვება ორგანოების ნორმალურ მოქმედებას აქვეითებს ან სავსებით სპობს.

კუჭქვეშა ჯირკვალში შეინიშნება გაცხიმება, ქრონიკული ანთებითი ცვლილებები და ციროზი.

სათესლე ჯირკვლებში გროვდება ცხიმი, ცვლილებას განიცდის მისი მთავარი შემადგენელი ნაწილი (პარენქიმა), ქვეითდება და შემდეგში სრულიად წყდება სპერმის გამოყოფა. ამით აიხსნება ალკოპოლიკების ჯერ სქესობრივი უნარის დაქვეითება და შემდეგ მისი სრული მოსპობა.

სათესლე ჯირკვლისმაგვარი ცვლილებები ვითარდება საკვერცხეებშიც.

აღნიშნულია ფარისებრი ჯირკვლის დეგენერაციული ცვლილებები.

ალკოპოლი განსაკუთრებით მოქმედებს გულზე, იწვევს მის ცხიმოვან გადაგვარებას, მნიშვნელოვნად აფართოებს პარკუჭებს და აქვეითებს გულის მოქმედების უნარს.

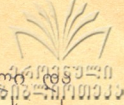
ალკოპოლიანი სასმელები აჩქარებს გულის ცემას. როდესაც სპირტიანი სასმელების მიღებას ხანგრძლივი, სისტემატური ხასიათი აქვს, მაშინ გულის კუნთის მუშაობის ძალა თანდათან ქვეითდება. ლოთს სიარულის, სიმაღლეზე ასვლის ან რაიმე ფიზიკური დატვირთვის დროს უვითარდება ქოშინი და გულის ფრიალი. ამის გამო შრომის უნარი ქვეითდება, სიცხიანი ავადმყოფობა დიდ რეაქციას იძლევა და ხშირად სიკვდილის მიზეზიც კი ხდება.

ქრონიკული ალკოპოლიზმი ხელს უწყობს არტერიოსკლეროზის განვითარებას. ამ დროს მიმდინარეობს სისხლის ძარღვების კედლებში მარილების დაგროვება, მისი გამკვრივება. ნორმალური ელასტიკური თვისებების დაკარგვა.

არტერიების სკლეროზი მრავალგვარ მოშლილობას იწვევს. როდესაც საქმე ეხება თავის ტვინის სისხლის ძარღვების სკლეროზს, მაშინ ტვინის ფუნქციური ზოგადი დაქვეითების ფონზე ხშირად ვითარდება სისხლის მიმოქცევის მოშლა თავის ტვინში და ამის გამო დამბლების, მეტყველების მოშლის და სხვა მოვლენების განვითარება, იმის მიხედვით, თუ სად ჩაიქცევა სისხლი ან არტერიის რომელი ტოტი დაიხშობა და გამოითიშება მისი მკვებავი უბნის ფუნქციები.

გულის ანგინის შეტევებს ხშირად იწვევს გულის მკვებავ სისხლძარღვთა სკლეროზი.

სისხლის ძარღვების სკლეროზი მთელი ორგანიზმის და-

ვადება. ის შინაგანი ორგანოების რიგი პროგრესული შეუბრუნებელი დაავადებების მიზეზია. ალკოჰოლიზმი ხელს უწყობს სისხლის ძარღვების სკლეროზის განვითარებას, რაც იწვევს შინაგან ორგანოთა დაავადებას.

ლოთებს შორის, მიუხედავად იმისა გარეგნულად მსუქანი არიან თუ არა. ვხვდებით ცხიმოვანი ქსოვილის დაგროვების უთანაბრო განაწილებას; ცხიმი უპირატესად გროვდება ჯორჯალში, ბადექონში, თირკმლის ფიალების მახლობლად და გულის გარშემო.

ალკოჰოლიზმს შეუძლია სისხლნაკლებობის გამოწვევა. სისხლნაკლებობის დროს დაქვეითებულია ქსოვილების კვება, მისი გამძლეობის უნარი, ამის გამო ქსოვილსა და ორგანოში ადვილად ვითარდება სხვადასხვა ავადმყოფური პროცესი. აქედან გასაგები ხდება ალკოჰოლიკების ნაკლები გამძლეობა ავადმყოფობისადმი და კერძოდ სხვადასხვა ინფექციისადმი.

ამით აიხსნება, სხვათა შორის, ტუბერკულოზით დაავადების სიხშირე ლოთებს შორის. ალკოჰოლიზმი ხელს უწყობს ტუბერკულოზის განვითარებას.

აქვე უნდა შევნიშნოთ, რომ მკვლევართა შორის ამ საკითხში ერთიანი აზრი არ არსებობდა. ავტორთა ერთი ჯგუფი აღიარებდა, რომ ალკოჰოლიზმი ფილტვში ავითარებს ნაწიბუროვან ქსოვილს, რითაც ხელსაყრელ პირობებს ჰქმნის ორგანიზმისათვის და აფერხებს ტუბერკულოზის ჩხირის ზრდა-განვითარებას; მეორენი ითვალისწინებდნენ ალკოჰოლის დამაუძლურებელ გავლენას ადამიანის ორგანიზმზე და მას ტუბერკულოზის გავრცელების და მძიმე მიმდინარეობის ხელშემწყობ ფაქტორად მიიჩნევდნენ. ზოგი კი უარყოფდა ტუბერკულოზსა და ალკოჰოლიზმს შორის მტკიცე ურთიერთდამოკიდებულებას.

ამით აიხსნება, მაგალითად, რომ ს. ე. ნეზლინამ ალკოჰოლიზმისა და ტუბერკულოზის საკითხის საკმაოდ ვრცელი ლიტერატურული მიმოხილვის შემდეგ რაიმე დასკვნის გამოტანისაგან თავი შეიკავა და აღნიშნა მხოლოდ ალკოჰოლიზმის, როგორც ერთ-ერთი მავნე ფაქტორის, მნიშვნელობა თავის ტვინის სისხლ-ძარღვების სკლეროზის განვითარებაში.

ამყამად მოიპოვება მრავალი ფაქტობრივი მასალა, რომელიც დასადასტურებლად, რომ ვინც სისტემატურად სვამს სპირტიან სასმელებს, დარღვეული აქვს კვების რეჟიმი, დაქვეითებული აქვს ორგანიზმის გამძლეობა, ადვილად ავადდება ტუბერკულოზით, ხოლო შემდეგში, უკვე განვითარებულ ტუბერკულოზურ პროცესზე ალკოჰოლი უარყოფით გავლენას ახდენს, აჩქარებს და ამძიმებს ავადმყოფობის მიმდინარეობას.

ი. დავიდოვსკის მიხედვით, საერთოდ, ცნობილია ალკოჰოლიზმის უარყოფითი გავლენა უკვე განვითარებული ინფექციური დაავადების მსვლელობაზე; ალკოჰოლიზმი ამძიმებს და ახანგრძლივებს ავადმყოფობას. მაგალითად, ფილტვების ანთება მცოცავ ხასიათს ღებულობს, ერთი უბნიდან მეორეზე გადადის, ფილტვის ქსოვილი ჩირქდება, განგრენას განიცდის და სხვ. ზოგჯერ კი რომელიმე ინფექციურ დაავადებას დაერთვის ალკოჰოლიზმისათვის დამახასიათებელი მოვლენები, მაგალითად მწვავე ალკოჰოლური ფსიქოზი.

ალკოჰოლი წამლავს უჯრედს, იწვევს მთელი რიგი დაშლითი (დეგენერაციული) ხასიათის ცვლილებებს. უჯრედის შემადგენელი ნაწილი — პროტოპლაზმა ალკოჰოლის მოქმედებით კარგავს წყალს, რის გამოც მისი სასიცოცხლო ფუნქციები მნიშვნელოვნად უარესდება და ძლიერი ხანგრძლივი გავლენისაგან კი სრულიად იღუპება.

ალკოჰოლისაგან გამოწვეული ძირითადი პათოლოგიური ცვლილებების ცოდნა ნათელ წარმოდგენას მოგვცემს ამ მოშხამვის მნიშვნელობაზე შინაგან ორგანოთა დაავადებაში. შინაგანი ორგანოს ისეთი დაავადების დასახელება, რომელსაც მხოლოდ ალკოჰოლური მოწამვლა იწვევდეს, არსებითად ძნელია. შინაგან ორგანოთა დაავადებას მრავალი რთული, ერთობლივი მოქმედება უდევს საფუძვლად. რაც შეეხება ინფექციურ დაავადებებს, ისინი სპირტიანი სასმელების მიღებით დასუსტებულ ორგანიზმში ადვილად ვითარდებიან და მძიმე მიმდინარეობა აქვთ. ასე უნდა გავიგოთ ალკოჰოლიზმის მნიშვნელობა შინაგან ორგანოთა დაავადებების განვითარებაში. რაც შეეხება ნერვული სისტემის და კერძოდ, ფსიქიკურ დაავადებებს, აქ ალკოჰოლიზმს პირდაპირი მიზეზობრივი მნიშვნელობა ენი-

ქება და ის უშუალოდ იწვევს გარკვეული ხასიათის აშლილობებს, რაზედაც ჩვენ ქვემოთ გვექნება საუბარი.

ალკოჰოლური მოწამვლა აზიანებს ყოველ ორგანოს, მაგრამ ყველაზე მეტ რეაქციას ალკოჰოლის მიმართ იჩენს ნერვული სისტემა. სწორედ ამიტომ ალკოჰოლისადმი ნერვული სისტემის რეაქციით განისაზღვრება დათრობის ხარისხი.

დათრობა, უპირველეს ყოვლისა, ნერვულ სისტემაზე მოქმედებს, რაც გამოიხატება ფსიქიკური ფუნქციების შეცვლაში, მოძრაობის მიმართულების და ზომიერების დარღვევაში (კოორდინაციის მოშლა) და მგრძნობელობის დაქვეითებაში. მაშასადამე, ალკოჰოლური მოწამვლა მძლავრ გავლენას ახდენს თავის ტვინის დიდი ჰემისფეროების ქერქზე, ნათხემზე და ნერვული იმპულსების გამტარებელ გზებზე. ამიტომაც, რომ სისტემატური ლოტობის შემთხვევაში ნერვული სისტემა ღრმა ცვლილებებს განიცდის.

113889

გასული საუკუნის სამოციან წლებამდე ალკოჰოლის ნერვულ სისტემაზე გავლენა და კერძოდ მისგან გამოწვეული პათოლოგიურ-ანატომიური ცვლილებები სისტემატური მეცნიერული კვლევის საგანს არ წარმოადგენდა.

ვ. ა. აფანასიევის მიხედვით, ალკოჰოლური მოწამვლით გამოწვეული ნერვული სისტემის აშლილობა პირველად აღწერა სტოკჰოლმის პროფესორმა მაგნუს ჰუსმა 1852 წელს. მაგნუს ჰუსი ქრონიკული ალკოჰოლიზმის არსს ნერვული სისტემის ცვლილებებში ხედავდა, მაგრამ რაიმე მატერიალური ცვლილებების გარეშე, მიუხედავად იმისა, რომ ცხოველებზე ცდების დროს ის ნახულობდა ზოგიერთ ცვლილებებს — ჭარბ სისხლსავსეობას, სეროზული სითხის დაგროვებას ზურგის ტვინის მაგარ გარსსა და ქსელისებრ გარსს შორის. აღსანიშნავია, რომ ავტორი მხოლოდ მაკროსკოპული გამოკვლევის მეთოდით სარგებლობდა. ამჟამად მაგნუს ჰუსის შრომას მხოლოდ ისტორიული მნიშვნელობა აქვს, რადგან მას შემდეგ მრავალი გამოკვლევა იქნა ჩატარებული და სადღეისოდ ძირითადად დადგენილია ნერვული სისტემის მორფოლოგიური ცვლილებები ალკოჰოლის როგორც მწვავე, ისე ქრონიკული მოწამვლის დროს.

2. ა. მინდაძე

ვ. ა. აფანასიევმა 1890 წელს ჟურნალში „რუსკაია მედიცინა“ გამოაქვეყნა დიდმნიშვნელოვანი ნაშრომი თავის ტვინში ცვლილებების შესახებ ალკოჰოლით მოწამვლის დროს, სადაც ქრონოლოგიური თანმიმდევრობით არის შეჯამებული მანამდე არსებული გამოკვლევები, რაც კი მიეძღვნა ალკოჰოლის გავლენას ადამიანის ორგანიზმზე და კერძოდ ნერვულ სისტემაზე; განხილულია ძაღლებზე ჩატარებული საკუთარი ცდების შედეგები და წარმოდგენილია მნიშვნელოვანი დასკვნები ნერვულ სისტემაში ალკოჰოლური მოწამვლისაგან განვითარებული პათოლოგიურ-ანატომიური სურათის შესახებ.

ალკოჰოლური მოწამვლისაგან გამოწვეული პათოლოგიურ-ანატომიური ცვლილებების შესწავლის საქმეში დიდი ღვაწლი მიუძღვით რუს მკვლევარებს. ასე, მაგალითად, კრემინსკიმ (1868) ჩაატარა ცდები ლეკვებზე. ის ლეკვებს სამიოთხი თვის განმავლობაში აძლევდა ორმოცდახუთ გრადუსიან სპირტს და ვაკუეთისას ნახულობდა ტვინის მაგარი გარსის ანთებას და ასეთ ცვლილებას ქრონიკული ალკოჰოლიზმის სპეციფიკურ დამახასიათებელ ნიშნად აღიარებდა, თუმცა ტვინის მაგარი გარსის ანთება ქრონიკული ალკოჰოლიზმის მუდმივ გართულებად არ ითვლება.

სუდეიკინმა (1886) აღწერა ქრონიკული ალკოჰოლიზმის დროს განვითარებული დამბლის შემთხვევათა მაკროსკოპული და მიკროსკოპული ხასიათის რიგი დაშლითი ცვლილებები ზურგის ტვინის ნივთიერებასა და მისი სისხლის ძარღვებში.

აქ აუცილებელია აღინიშნოს გამოჩენილი რუსი ფსიქიატრის ს. ს. კორსაკოვის (1887) სადოქტორო დისერტაცია, სადაც დაწვრილებით აღწერილია ალკოჰოლური წარმოშობის ნერვების მრავლობითი ანთების 20 შემთხვევა.

ს. ს. კორსაკოვის მონაცემებით, ალკოჰოლური წარმოშობის ნერვების მრავლობით ანთებას საფუძვლად უდევს ნერვის უჯრედოვან-ბოჭკოიანი ჰისტოლოგიური მთლიანობის დარღვევა. ზოგჯერ ცვლილებები ვითარდება ზურგისა და თავის ტვინში, პერიფერიულ ნერვში პარენქიმული ანთების მოვლენებია. თავისა და ზურგის ტვინში არსებული მორფოლოგიური ცვლილებები შემდეგში მდგომარეობს: ნერვული უჯრე-

დები გადაგვარებას განიცდის (ატროფია, ვაკუოლიზაცია), სისხლის ძარღვები შეცვლილია, ალაგ-ალაგ გვხვდება წვრილი სისხლჩაქცევები და შემაერთი ქსოვილის განვითარება.

ამგვარად, შეიძლება ითქვას, რომ ს. ს. კორსაკოვმა საფუძველი ჩაუყარა ალკოპოლიზმის ნერვულ სისტემაზე გავლენის ნამდვილ მეცნიერულ შესწავლას, როგორც კლინიკური, ისე მორფოლოგიური მიმართულებით და გააღვიძა მკვლევართა ინტერესი ამ მეტად მნიშვნელოვან პრობლემისადმი.

რუსეთის ექიმთა მესამე ყრილობაზე, 1889 წელს, მოსმენილ იქნა ჩიყისა და ვ. ა. აფანასიევის მოხსენებები ცხოველებში ალკოპოლისაგან გამოწვეული პათოლოგიურ-ანატომიური ცვლილებების შესახებ.

ცნობილი რუსი ფსიქიატრისა და ნევროპათოლოგის ი. პ. მერჟევსკის ლაბორატორიაში იაკიმოვმა ჩაატარა საყურადღებო ექსპერიმენტი ძაღლებზე იმ მიკროსკოპული ცვლილებების გამოსარკვევად, რასაც ალკოპოლით მწვავე და ქრონიკული მოწამვლა იწვევს ნერვულ სისტემაში.

იაკიმოვმა ალკოპოლით მწვავე მოწამვლისას ზურგისა და თავის ტვინში და გარსებში ნახა სისხლის ძარღვების გაფართოება და სისხლსავსეობა, ხოლო ქრონიკული მოწამვლის დროს დადგენილ იქნა მკვეთრი ცვლილებები დაშლითი მოვლენების სიჭარბით თავისა და ზურგის ტვინის ნერვულ უჯრედებში.

ვ. ა. აფანასიევმა აწარმოვა ვრცელი ექსპერიმენტული დაკვირვება ცხოველებზე (ძაღლი, ბატია, ზღვის გოჭი, თეთრი თაგვი) ალკოპოლური მოწამვლისაგან გამოწვეულ თავის ტვინში მორფოლოგიური ცვლილებების შესასწავლად და გამოიტანა მნიშვნელოვანი დასკვნები. პირველად მისი შრომა გამოქვეყნდა 1889 წელს, ხოლო შემდეგ კი 1890 წელს. ავტორის აზრით, ალკოპოლური მოწამვლისაგან თავის ტვინის ქერქში გამოწვეული ცვლილებები შემდეგია: ლიმფის შეგუბება და ტვინის ქსოვილის შეშუბება, სისხლის ძარღვების კედლების ცხიმოვანი გაყენთვა (ინფილტრაცია), ნერვული

უჯრედების ნაირსახოვანი გადაგვარება ანთებადი მოვლენების გარეშე.

ვ. ა. აფანასიევის აზრით, თავის ტვინში გადაგვარებითი ცვლილებები დამოკიდებული უნდა იყოს სისხლზე და თვით ნერვულ ელემენტებზე ალკოჰოლის მომწამვლელი გავლენისაგან.

იმავე ავტორის შეხედულებით, თავის ტვინის ქერქის უჯრედებში მთელი რიგი გადაგვარებითი ხასიათის ცვლილებები საფუძვლად უდევს იმ რთული კლინიკური სურათის განვითარებას, რასაც ალკოჰოლით ქრონიკული მოწამვლა იწვევს.

ე. ა. ნილსენმა (1906) ექსპერიმენტული მონაცემებით ვრცლად წარმოადგინა ალკოჰოლიზმისაგან გამოწვეული პათოლოგიურ-ანატომიური ცვლილებები ნერვულ სისტემაში.

აქედან ნათლად ჩანს, თუ რა დიდმნიშვნელოვანი, ღრმა მეცნიერული მუშაობა იყო ჩატარებული რუსეთში მე-19 საუკუნის ბოლო წლებში და მე-20 საუკუნის დასაწყისში ალკოჰოლური მოწამვლისაგან გამოწვეული ნერვული სისტემის პათოლოგიურ-ანატომიური ცვლილებების შესასწავლად. მას შემდეგ დიდი მუშაობა წარმოებდა და დღევანდლამდე მრავალი საინტერესო გამოკვლევაა ჩატარებული ალკოჰოლური მოწამვლისაგან გამოწვეული მორფოლოგიური ძვრების დასადგენად. ამჟამად ძირითადად ცნობილია ამ ცვლილებების ხასიათი კვლევის თანამედროვე მეთოდების შესაბამისად. ამ საკითხის დეტალური განხილვა ჩვენს მიზანს არ შეადგენს. საბოლოოდ მხოლოდ საყოველთაოდ მიღებული ფაქტების აღნიშვნით დავკმაყოფილდებით.

ალკოჰოლური წარმოშობის ნერვების მრავლობითი ანთების დროს პერიფერიულ ნერვში პარენქიმული ანთების მოვლენები ვითარდება, დაშლილია ნერვის მთავარი შემადგენელი, იმპულსების გამტარი ელემენტები — ლერძცილინდროვანი მორჩები. პარენქიმული ანთება საფუძვლად უდევს დაზიანების, კუნთების ატროფიისა და მგრძობელობის მოშლის განვითარებას.

საცდელი ცხოველის ნერვში ალკოჰოლის შემხაპუნება

იწვევს ნერვის „ქიმიურ გადაჭრას“, ღერძცილინდროფილი მორჩების გადაგვარებას შემსაბუნების ქვემო მონაკვეთში და ნერვის ფუნქციის მოსპობას.

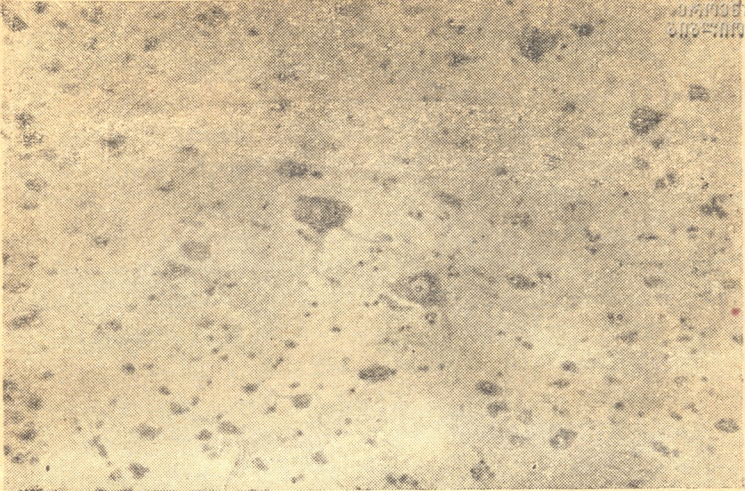
ნერვში ალკოჰოლის შემსაბუნება, სხვათა შორის, გამოყენებულია როგორც სამკურნალო საშუალება სამწვერა ნერვის ნევრალგიის დროს.

ცხოველების ნერვში სპირტის შეყვანა სპობს ნერვის ფუნქციებს, ვითარდება დამბლა და ატროფია იმ კუნთებისა, რომელთა ინერვაციასაც მოცემული ნერვი აწარმოებს. ისპობა მგრძნობელობა და რეფლექსები. რაც მეტია სპირტის კონცენტრაცია, მით უფრო ღრმა ცვლილებები ვითარდება ნერვში და გვიან ხდება აღდგენაც. ამ მხრივ საინტერესო ცდები ჩატარა მ. ი. გაბრიელიანმა (1947). ავტორი უკვირდებოდა ძაღლებში მუხლის რეფლექსის მოსპობასა და აღდგენას შესაფერ ნერვში სხვადასხვა კონცენტრაციის სპირტის შემსაბუნების შემდეგ, და აღმოჩნდა, რომ რაც უფრო მაღალი კონცენტრაციისაა სპირტი, მით უფრო გვიან ხდება მუხლის რეფლექსის აღდგენა.

ა. ვედენსკის აზრით, ქრონიკული ალკოჰოლიზმის დროს ცენტრალურ ნერვულ სისტემაში ადგილი აქვს როგორც ანთებადი, ისე გადაგვარებითი ხასიათის ცვლილებებს, როგორცაა: ტვინის გარსების ანთება, სისხლსავსეობა, შემუშება, ტვინის ხვეულების განლევა, რაც უფრო შესამჩნევია ცენტრალურ და შუბლის წილაკებში. მიკროსკოპის საშუალებით ჩანს ტვინის მთავარი (განგლიური) უჯრედების და ბოჭკოების გადაგვარება. სისხლის ძარღვების კედლების გასქელება, სისხლის ძარღვის შიგნითა შრის ცხიმოვანი გადაგვარება, თავის ტვინისა და მისი გარსების ცვლილება ალკოჰოლური მოწამვლის ხარისხის შესაბამისად არის გამოხატული.

თავის ტვინში მიკროსკოპული ცვლილებების საილუსტრაციოდ წარმოდგენილია ნორმალური თავის ტვინის დიდი ჰემისფეროს ქერქის და ქრონიკული ალკოჰოლიკის თავის ტვინის დიდი ჰემისფეროს ქერქის მიკროსკოპული შენება (იხ. სურ. მე-3 და მე-4).

მეოთხე სურათზე ნათლად ჩანს თავის ტვინის მთავარ (გან-

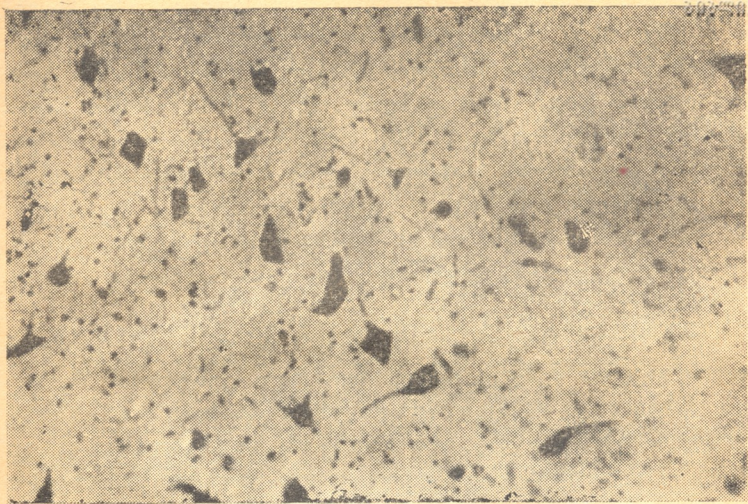
სურ. 3. მიკროფოტო. ნორმალური თავის ტვინის მარჯვენა ჰემისფეროს წინა ცენტრალური ხვეულის ქერქი. შეღებილია ნისლის მეთოდით. გადიღებულია 300-ჯერ.

გლიურ) უჯრედებში ქრომატინის მარცვლების მომატება (ჰიპერქრომატოზი) მეექვსე შრეში და ამ უჯრედთა გადაგვარება.

ასეთია ძირითადად ალკოჰოლური მოწამელისაგან გამოწვეული პათოლოგიურ-ანატომიური ცვლილებები. ეს ცვლილებები საფუძვლად უდევს მრავალი ავადმყოფური მდგომარეობის გამომქდავენებს.

ალკოჰოლიზმი დიდ უარყოფით გავლენას ახდენს შთამომავლობაზე. ბავშვი ფიზიკურად სუსტი იბადება, ნელა და ძნელად ვითარდება. ალკოჰოლიკების შვილებში ხშირია მრავალი დაავადება, როგორცაა: ფსიქოპათია, ჭკუასუსტობა, ეპილეფსია და სხვ. ასეთი ბავშვები ადვილად ავადდებიან მწვავე ინფექციებით და ორგანიზმის ნაკლები გამძლეობის გამო ხშირად იღუპებიან.

თანდაყოლილი ჭკუასუსტობის მიზეზთა შორის ალკოჰოლიზმს მნიშვნელოვანი ადგილი უკავია: საინტერესოა ფრანგი

სურ. 4. მიკროფოტო. ქრონიკული ალკოპოლიკის თავის ტვინის მარჯვენა ჰემისფეროს წინა ცენტრალური ხვეულის ქერქი. ტვინის მთავარ (განგლიურ) უჯრედთა ჰიპერქრომატოზი მე-6 შრეში. მარჯვნივ გამოვარდნის უბანი. შეღებილია ნისლის მეთოდით. გადიდებულია 200-ჯერ.

მეცნიერის ბურნევილის მონაცემები (1898): ათასი იდიოტი ბავშვის შესწავლით ალკოპოლიზმი აღინიშნებოდა მამის მხრივ 471 შემთხვევაში, დედის მხრივ — 84 შემთხვევაში; როგორც დედის, ისე მამის მხრივ — 65 შემთხვევაში; სულ ალკოპოლური მიზეზი დადგენილ იქნა 570 შემთხვევაში.

ეს მონაცემები ნათლად მიუთითებს, თუ რა დიდ როლს ასრულებს ალკოპოლიზმი იდიოტიზმის განვითარებაში.

ალკოპოლიზმის გავლენა ნერვულ სისტემაზე

ნერვულ სისტემაზე ალკოპოლის გავლენის მექანიზმების მრავალი საკითხი გამოკვლეულია ცხოველებზე ექსპერიმენტის საშუალებით, ხოლო ადამიანზე ამ ნივთიერების მოქმედება ექსპერიმენტული ფსიქოლოგიის კვლევის საგანს შეად-

გენდა. ამ მიმართულებით ერთადერთ სწორ მეთოდად უნდა ჩაითვალოს უმაღლესი ნერვული მოქმედების შესწავლა ი. პ. პავლოვის ფიზიოლოგიური მოძღვრების შესაბამისად.

ექსპერიმენტული ხასიათის მრავალ შრომათა შორის უნდა მივუთითოთ დიდი რუსი ფიზიოლოგის ი. მ. სეჩენოვის სადოქტორო დისერტაციაზე (1860), რომელიც მიეძღვნა ალკოჰოლური მოწამვლის ფიზიოლოგიური საფუძვლების შესწავლას. სეჩენოვმა ბრწყინვალე ცდებით დაამტკიცა ალკოჰოლის სპეციფიკური გავლენა თავის ტვინზე და საფუძველი ჩაუყარა მეცნიერულ კვლევას ალკოჰოლიზმის ექსპერიმენტული კვლევის საქმეში.

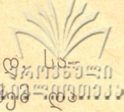
ალკოჰოლი, როგორც ნარკოზული საშუალება, აგზნების ფაზის გავლის შემდეგ იწვევს ნერვული ცენტრების შეკავებას. აგზნება და შეკავება ცოცხალი ორგანიზმის და, კერძოდ, ნერვული უჯრედის აქტიური პროცესის ორ სხვადასხვა გამოვლინებას წარმოადგენს. აგზნების დროს ძლიერდება ნერვული ცენტრების მოქმედება, შეკავების დროს კი მისი მოქმედება კნინდება — ზოგჯერ სრულ შეკავებამდე, რასაც ცნობილმა რუსმა ფიზიოლოგმა ე. ე. ვედენსკიმ პარაბიოზი უწოდა.

პარაბიოზი მოჩვენებით სიკვდილს წარმოადგენს. ამ დროს ნერვული ღერო გაღიზიანებაზე არ უპასუხებს, მაგრამ გარკვეულ პირობებში ნერვის ფუნქციური მდგომარეობა აღდგება, ე. ი. პარაბიოზი ნამდვილი სიკვდილისაგან იმით განსხვავდება, რომ მას აღდგენადობის თვისება აქვს, ნამდვილი სიკვდილი კი შეუქცევადია.

ალკოჰოლის დიდი დოზები ჯერ ნერვულ ცენტრებს ალაგზნებს, რაც სიმთვრალის პირველ სტადიაში გამოიყვანდება, შემდეგ აგზნებას შეკავება სცვლის და ბოლოს ვითარდება პარაბიოზის მსგავსი მდგომარეობა, რაც მთვრალის ნარკოზულ, ღრმა ძილში გამოიხატება.

ალკოჰოლური მოწამვლის დროს აგზნების ფაზის საკითხების გარკვევას მიეძღვნა კ. ა. ვეინერის და მ. ნ. ჟუკოვსკის სადოქტორო დისერტაციები ვ. მ. ბესტერევის ლაბორატორიიდან.

ალკოჰოლის მოქმედების მექანიზმის შესწავლა იყო და

არის ექსპერიმენტული კვლევის საგანი. ასე, მაგალითად სურათებში
 ყურადღებო ცდები ჩაატარა ა. ბაკურაძემ, ა. აბესაძემ და
 ა. სიხარულიძემ კუჭის კედლის ძლიერი მექანიკური გაღიზიანებით გამოწვეულ შეკავებაზე კოფეინის და ალკოჰოლის გავლენის საკითხის შესასწავლად.

გამოირკვა, რომ პავლოვის წესით იზოლირებული პატარა კუჭის მქონე ძაღლზე ჯირკვლების მოქმედების შეკავებას იწვევს კუჭის კედლის ძლიერი მექანიკური გაღიზიანება, რაც შეიძლება განვხორციელოთ პატარა კუჭში წინასწარ მოთავსებულ რეზინის ბალონში ოცდაჩვიდმეტ გრადუსიანი 500 მლ წყლის შეყვანით. საკვების მიცემისა და კუჭში მოთავსებულ ბალონში 500 მლ წყლის შეყვანის და სწორ ნაწლავში თხუთმეტპროცენტიანი სპირტის 100 მლ შეყვანის შემდეგ კუჭის სეკრეცია შესამჩნევად მატულობს.

ეს მოვლენა, ავტორების აზრით, შეიძლება აიხსნას ცენტრალური ნერვული სისტემის უჯრედებში შეკავებითი პროცესების შესუსტებით ალკოჰოლის ზემოქმედების გამო.

მრავალი ექსპერიმენტი ჩატარებული, რომელიც ადასტურებს ალკოჰოლის ნერვულ სისტემაზე გავლენას. ამ საკითხის განხილვა ჩვენს თემას პირდაპირ არ ეხება და ამიტომ მასზე აღარ შევჩერდებით. აღვნიშნავთ მხოლოდ, რომ ცხოველებზე ჩატარებული ცდები საერთოდ ნათელს ჰფენენ ადამიანის ორგანიზმზე ალკოჰოლის მავნე გავლენას და ზოგჯერ გვეხმარება სამკურნალო მეთოდის შერჩევაში. ასე, მაგალითად, ს. ო. იაროშევსკი (1887) გვიჩვენებს სტრიქნინის ფართოდ გამოყენებას ალკოჰოლით დაავადებულ ადამიანთა სამკურნალოდ.

სტრიქნინს დღემდე იყენებენ ამ დაავადების თერაპიაში. ამ პრეპარატის დადებითი თერაპიული ეფექტის ახსნა შეიძლება ვეძიოთ სტრიქნინის და ალკოჰოლის ერთმანეთის საწინააღმდეგო ფიზიოლოგიურ მოქმედებაში. ი. ა. ვეტკოვმა (1911) სტრიქნინით ბაყაყის საერთო მოწამვლის შედეგად შენიშნა, რომ მოწამვლისას მომხრელი კუნთი უფრო ადრე იძლევა შეკუმშვის ეფექტს, ვიდრე გამშლელი კუნთი; მ. რ. მოგენდოვიჩის ცდებში (1929) ბაყაყის ზურგის ტვინზე ალკო-

პოლის უშუალო მოქმედებით გამშლელი კუნთი უფრო ადრე იძლეოდა ეფექტს, ვიდრე მომხრელი კუნთი.

აქედან გამომდინარე, დასაშვებია, რომ სტრიქინინი ალკოპოლის საწინააღმდეგო მოქმედებას იჩენს ნერვულ ცენტრებზე და ამით შეიძლება ავხსნათ სტრიქინინის სამკურნალო მოქმედება.

ალკოპოლიანი სასმელების ბოროტად გამოყენება მთელი ორგანიზმის მოშხამვას იწვევს, მაგრამ ის, პირველ ყოვლისა, ნერვულ სისტემაზე მოქმედებს. სიმთვრალე ალკოპოლით მწვავე მოწამვლას წარმოადგენს და მისი ხარისხი განისაზღვრება არა მარტო სპირტიანი სასმელების რაოდენობით, არამედ ნერვული სისტემის იმ რეაქციით, რასაც ადამიანი სიმთვრალის სახით ამჟღავნებს.

მთვრალ ადამიანს თავის ტვინის ქერქის უჯრედების ალკოპოლით მოშხამვის გამო, ეკარგება თავშეკავების უნარი — რაიმე განზრახვა, გონების კონტროლის გარეშე, მაშინვე მოპყავს სისრულეში. მასში იღვიძებს ცხოველური ინსტინქტი, ჰკარგავს ადამიანურ თვისებებს და ამორალური ხდება.

ჩადენილი ბოროტმოქმედების მეტი ნაწილი სიმთვრალის პირობებშია მომხდარი. ალკოპოლიზმი ბოროტმოქმედების ერთ-ერთ მიზეზს წარმოადგენს.

ტრანსპორტზე მომხდარი უბედური შემთხვევების ერთ-ერთი მთავარი მიზეზი მძღოლის სიმთვრალეა.

სიმთვრალე მოქმედებს ნერვული სისტემის ყველა ფუნქციაზე, როგორცაა: ფსიქიკური ფუნქციები, მოძრაობა, საერთო ხასიათის მგრძნობელობა, უმადლეს გრძნობათა ორგანოები, ვეგეტატიური ფუნქციები, ორგანიზმის სიცოცხლისათვის საჭირო პროცესები და სხვ.

ინტერესმოკლებული არ იქნება თვითეული მათგანის მოკლე დახასიათება.

თავის ტვინის ქერქის უჯრედების მოწამვლა, მათში ავზნებითი მოვლენების სიჭარბე ნებისმიერ მოძრაობებს იმპულსურ, სწრაფ ხასიათს აძლევს. ერთის შეხედვით, მთვრალს თითქოს ფიზიკური ძალა ემატება, მაგრამ ეს მოჩვენებითია;

ძალის მომატების შთაბეჭდილებას მხოლოდ ნებისყოფითი აქტის შესრულების სისწრაფე ჰქმნის.

მთვრალი ადამიანი ჰკარგავს ჰარმონიული და შეთანხმებული მოძრაობის უნარს, გაურკვეველად ლაპარაკობს, ლუღლუღებს. ლაპარაკის აქტის განხორციელებისათვის საჭიროა მეტყველების პერიფერიული აპარატის ყველაზე ზუსტი კოორდინაციული მოქმედება. ყოველი ბგერის წარმოთქმა მოითხოვს ბგერის იოგების, რბილი სასის, ენის, ლოყების, ტუჩების, ყბების განსაზღვრულ მდგომარეობაში ყოფნას და ჰაერის სათანადო, დოზირებულ გატარებას ზემო სასუნთქ გზებში. ამიტომ არის, რომ მთვრალს, უპირველეს ყოვლისა, ლაპარაკის მოშლა, ენაბორძიკობა ეწყება. ამ შემთხვევაში გაურკვეველი ლაპარაკი მოწამვლის ხარისხის შესაბამისია.

მოძრაობის კოორდინაციის მოშლა ეხება ტანსა და კიდურებს. მთვრალს სხეულის წონასწორობა დარღვეული აქვს. რაიმე საგნის ხელში აღებისას გადაჭარბებულად გაშლის ხელს და დანიშნულების ადგილას არეული ნაბიჯით მიაქვს; ამიტომ საგანი ხშირად უვარდება ხელიდან. მთვრალი სიარულის დროს ბარბაცებს, ზივზავისებური ნაბიჯებით დადის, ფეხები ერთმანეთისაგან დაშორებულია, ნაბიჯი მოკლეა, ხან სწრაფი და ხან კი ნელი. მთვრალის სიარული იმდენად დამახასიათებელია, რომ მას ერთი შეხედვით გამოიცნობენ. ასეთ სიარულს მთვრალის სიარულს უწოდებენ.

შეთანხმებული მოძრაობის უნარის მოშლის გამო მთვრალი ადამიანი ადვილად ეცემა, იმტვრევა, სახიჩრდება ან სიმალლიდან გადმოვარდნის მსხვერპლი ხდება.

სიმთვრალის დროს შეთანხმებული მოძრაობის უნარის მოშლა საკოორდინაციო აპარატის, ნათხემის და მისგან გამომდინარე იმპულსების გამტარებელი გზების მოშხამვის შედეგია.

არაიშვიათია თვალის მამოძრავებელი ნერვების ფუნქციონირებაზე დროებითი გამოვარდნა და ამის შედეგად ქუთუთოს დაშვება და სიელმე. ამით აიხსნება, რომ მთვრალს ხშირად ერთი საგანი ორად ეჩვენება.

ალკოჰოლი ნაწილობრივ აყუჩებს ტკივილებს, მოწამვლის

მწვავე პერიოდში იწვევს საერთო მგრძობელობის ითებას, რის გამოც სიმთვრალეში მიყენებული რაიმე ნეული გაღიზიანება — დარტყმა, დაცემა, დამტვრევა, დაჭრა, და სხვ. ნაკლებ მტკივნეულია.

შესამჩნევია მხედველობისა და სმენის დაქვეითება. მთვრალი ბუნდოვნად და ცუდად ხედავს, ყურები უშხუსის და ზოგჯერ ლაპარაკი გაურკვეველ ბგერებად ჩაესმის.

გემოვნების პერიფერიულ მოწყობილობაზე ალკოჰოლის მომწამვლელი გავლენის გამო გემოვნების შეგრძნება მკვეთრად ქვეითდება. ამით აიხსნება სიმთვრალეში ცხარე საწვებების (წიწკა, მდოგვი, პირშუშხა, ძძარი, ტყემალი და სხვ.) სიამოვნებით და გადაჭარბებით მიღება.

შესამჩნევია ნაირსახოვანი ეგრეთ წოდებული ვეგეტატიური რეაქციები: გულისცემისა და სუნთქვის აჩქარება, ოფლიანობის გაძლიერება, კანის გაწითლება ან სიმკრთაღე და სხვ. მთვრალს დამახასიათებელი გამომეტყველება აქვს.

დათრობის პირველ პერიოდში ნერვული სისტემის ფუნქციები აჩქარებულია აგზნებითი პროცესების სიჭარბის გამო, შემდეგ კი, შეკავებითი პროცესების განვითარების შესაბამისად, ეს რეაქციები თანდათან ნელდება და ვითარდება ღრმა ნარკოზული ძილი. გამოღვიძებისას სიმთვრალეში ჩადენილი მოქმედება ადამიანში სირცხვილის გრძობას იწვევს. ზოგჯერ ხდება სიმთვრალის პერიოდის ნაწილობრივი ან სრული დავიწყება (ამნეზია).

გამოფხიზლებისას ადამიანი გრძობს თავის ტკივილს, თავბრუდახვევას, გულისრევას, უხალისობას, საერთო დამტვრეულობასა და სისუსტეს.

ყოვლად დაუშვებელია დათრობის შემდეგ თითქოს „გამოფხიზლების“ მიზნით სპირტიანი სასმელების „მცირე“ დოზების მიღება, რადგან ამ „მცირე“ დოზებს ხშირად „დიდი“ დოზებიც მოჰყვება ალკოჰოლის იმ დამღუპველი თვისების გამო, რასაც მიჩვევა ჰქვია.

ალკოჰოლისაგან გამოწვეული როგორც მწვავე მოწამვლა, ისე ალკოჰოლიანი სასმელების ხანგრძლივი, გადაჭარბებული მიღება მრავალგვარ დაავადებას იწვევს. ადამიანის ორგანიზმ-

ში არ არის არც ერთი ორგანო, რომელიც ალკოჰოლისგან არ ზიანდებოდეს.

ალკოჰოლიზმისაგან გამოწვეული ძირითადი პათოლოგიური ცვლილებები განხილულია ამ მიზნით შედგენილ სპეციალურ თავში; დათრობა, როგორც ნერვული სისტემის მწვავე მოშხამვა, ჩვენ უკვე დავახსიათეთ. აქ მოკლედ უნდა ვილაპარაკოთ ალკოჰოლური წარმოშობის ნერვული სისტემის დაავადებებზე.

ალკოჰოლური მოწამვლა ყველაზე უფრო ძლიერ დაზიანებას ნერვულ სისტემაში იწვევს. ის ორი ძირითადი სახით გამოიქვამება: ნერვული სისტემის ფუნქციონალური აშლილობა, როდესაც შესამჩნევ, მკვეთრ პათოლოგიურ-ანატომიურ ცვლილებებს არა აქვს ადგილი, და ნერვული სისტემის ორგანული დაზიანება მყარი მორფოლოგიური ცვლილებებით ცენტრალურ და პერიფერიულ ნერვულ სისტემაში. ამ ორი სახის დაავადების ერთმანეთისაგან ზუსტი გამიჯვნა პრაქტიკულად შეუძლებელია. ჩვეულებრივ, ეგრეთ წოდებული ფუნქციური მოშლილობების დროს ყოველთვის არის მეტად თუნაკლებად გამოხატული ორგანული ხასიათის მოვლენები ანუ, უკეთ რომ ვთქვათ, ფუნქციური მოვლენები ორგანული ცვლილებების საფუძვლის გარეშე ვერ განვითარდება, ხოლო ორგანული დაზიანების დროს ვხვდებით მთელ რიგ ფუნქციურ მოვლენებს. ნერვული სისტემის ფუნქციური და ორგანული დაავადებანი პირობითი ტერმინებია იმის გამოსახატავად, თუ რომელი ხასიათის მოვლენები ჭარბობს კლინიკურ სურათში; პრაქტიკულად კი ვხვდებით ფუნქციური და ორგანული დაავადების ერთდროულად არსებობის სხვადასხვა სახით გამოვლინებას:

ასე უნდა იქნას გაგებული ფუნქციური და ორგანული დაავადებების არსი.

ალკოჰოლური სასმელების დიდი რაოდენობით სისტემატურად გამოყენება ნევრასთენიის განვითარებას უწყობს ხელს.

სპირტიანი სასმელების სისტემატურმა მიღებამ შეიძლება გამოიწვიოს ეპილეფსია (ბნედა). ალკოჰოლური წარმოშობის ეპილეფსიისათვის დამახასიათებელია გულყრითი შეტევების

შეწყვეტა ალკოჰოლის აკრძალვის შემდეგ. ოპენჰეიმი ეპი-
ლეფსიით შეპყრობილთა შორის ოცდაათ პროცენტს ალკოჰოლი
ჰოლიკებს ასახელებდა.

დადგენილია, რომ ეპილეფსიური კრუნჩხვითი გულყრის
განვითარებაში მოწამვლა აუცილებელი ფაქტორია. ამიტომ
ეპილეფსიით შეპყრობილს სრულიად უნდა აღეკვეთოს სპირ-
ტის შემცველი სასმელების მიღება.

ჩვენ მრავალი შემთხვევა გვქონდა, როდესაც სათანადო
მკურნალობის ჩატარებით, ალკოჰოლიანი სასმელების აკრძა-
ლვის პირობებში, მივალწიეთ ეპილეფსიანი ავადმყოფების
განკურნებას.

ალკოჰოლიკს აქვს ხელის თითების, ქუთუთოების, ტუჩე-
ბის, ენის და მთელი სხეულის დამახასიათებელი კანკალი —
თრთოლვა. ეს მოვლენები განსაკუთრებით გამოხატულია დი-
ლაობით, როდესაც სისხლში ალკოჰოლი არ მოიპოვება. კან-
კალი კლებულობს სპირტიანი სასმელის მიღებიდან რამდენიმე
წუთის შემდეგ.

ლოთი აფორიაქებულია, მოუსვენარია, მას ყოველთვის
რაღაც აწუხებს, მიისწრაფვის სმისაკენ. მისთვის დამახასია-
თებელია ტყუილის თქმა, მომხდარი ფაქტების გაზვიადებული
თხრობა, წარსულის და აწმყოს ფანტასტიკური, განდიდებუ-
ლი, სასიამოვნო განცდებთან დაკავშირებული წარმოდგენა.

სისტემატურ დათრობას მიჩვეული ადამიანი ყველაფერს
დათმობს ღვინისა და არაყისათვის, ეკარგება პასუხისმგებ-
ლობის გრძნობა, იოლად გაფლანგავს სახელმწიფო ქონებას,
ოჯახიდან გაიტანს და გაპყიდის ნივთებს და სხვ. ლოთი სამ-
სახურში დიდხანს ვერ ჩერდება, მატერიალური გაჭირვების
გამო მუდმივ ოჯახურ უსიამოვნებას განიცდის. ყველაფერი ეს
თავდაუქერლობის, ალკოჰოლისადმი დაუძლეველი მისწრა-
ფების შედეგია, რასაც ხელს უწყობს ალკოჰოლური მოწამე-
ლისაგან გამოწვეული შეკავებითი პროცესებისა და საერთო
ინტელექტუალური პროცესების დაკნინება.

ალკოჰოლური წარმოშობის ნერვული სისტემის ორგანუ-
ლი დაავადებებიდან აღსანიშნავია ალკოჰოლური ნერვების
მრავლობითი ანთება, ტვინის ღეროს ზედა ნაწილის რუხი ნივ-

თიერების ანთება, რასაც თან ერთვის ზურგის ტვინის ანთება და მაგარი გარსის შიგნითა ზედაპირზე სისხლის ჩაქცევის შედეგად განვითარებული ტვინის მაგარი გარსის ანთება.

ალკოჰოლური მოწამვლა აზიანებს სისხლის ძარღვებს. რის გამოც მას გარკვეული მნიშვნელობა ენიჭება თავის ტვინის სისხლის მიმოქცევის მოშლის განვითარებაში.

გარდა ამისა, ვ. მ. ბესტერევა პირველად (1900) აღწერა ალკოჰოლური წარმოშობის ნათხემის მწვავე კოორდინაციულ მოძრაობათა მოშლა (ატაქსია).

ნათხემის მწვავე ატაქსია ცალკე კლინიკურ ფორმად არის გამოყოფილი და მდგომარეობს ნათხემის და მისგან გამომდინარე გზების დაზიანებით გამოწვეული მოძრაობის კოორდინაციის მოშლაში. მწვავე ატაქსიის გამოწვევა შეუძლია სხვადასხვა ინფექციებს (ტიფები, მალარია, ფილტვების ანთება) და მოწამვლებს, მათ შორის ალკოჰოლურ მოწამვლასაც.

რ. ლ. ფისტელმა 1937 წელს აღწერა აგრეთვე ნათხემის ატაქსიის მოვლენები ქრონიკული ალკოჰოლიზმის დროს. ავტორის აზრით, ქრონიკული ლოთობის დროს ნათხემის ატაქსიის ნიშნები უფრო ადრე გამოიყვანდება, ვიდრე ტვინის დაზიანების სხვა ლოკალური სიმპტომები. აღსანიშნავია, რომ ნათხემის ფუნქციების გამოვარდნის ნიშნები უფრო კარგად მქდავდება ავადმყოფის მწოლიარე მდგომარეობაში გამორკვევისას.

ა. ზ. ფეიზულაევმა და ი. ა. სუხოვმა 1955 წელს გამოაქვეყნეს ნაშრომი ალკოჰოლური წარმოშობის ნათხემის მწვავე ატაქსიის კლინიკასა და პათოლოგიურ-პისტოლოგიურ ცვლილებებზე. ავტორები ემყარებიან სამი შემთხვევის ანალიზს. ერთი შემთხვევა სიკვდილით დამთავრდა. მნიშვნელოვანი ცვლილებები იქნა ნახული თავის ტვინის ქერქში, ტვინის ღეროსა და ნათხემში. ავტორების დასკვნით, ალკოჰოლური მოწამვლის დროს თავის ტვინში დიფუზური ცვლილებების ფონზე ყველაზე მეტად არის დაზიანებული თავის ტვინის ქერქი და ნათხემი.

ა. ზ. ფეიზულაევის და ა. ი. სუხოვის ნაშრომი იმით არის მნიშვნელოვანი, რომ მათ წარმოადგინეს ალკოჰოლური მო-

წამვლისაგან გამოწვეული პათოლოგიურ-ანატომიური ცვლილებები, სადაც კლინიკურად ყველაზე ძლიერ ნათხემის მწვავე ატაქსია იყო გამოხატული.

საყურადღებო ექსპერიმენტული ხასიათის შრომა აქვს ჩატარებული შ. გამყრელიძეს საქართველოს სსრ ჯანმრთელობის დაცვის სამინისტროს მ. ასათიანის სახელობის ფსიქიატრიის სამეცნიერო-საკვლევ ინსტიტუტში აკადემიკოს ა. ზურაბაშვილის ხელმძღვანელობით. ავტორის მონაცემებით, ექსპერიმენტულად მწვავე ალკოჰოლური მოწამვლა იწვევს ცენტრალური ნერვული სისტემის მთავარი წარმონაქმნების მძიმე დაგვარებით ცვლილებებს ტვინის მთავარი (განგლიური) უჯრედების გაფუჭებისა და უფრო მსხვილი პირამიდულ უჯრედების შეკუმშვის სახით.

ალკოჰოლური მოწამვლის დროს ცხოველის ცენტრალურ ნერვულ სისტემაში პათოსტრუქტურული ძვრები უფრო ძლიერ არის გამოხატული დიდი ჰემისფეროს ქერქში და ნათხემში, ვიდრე მოგრძო ტვინსა და ზურგის ტვინში.

მწვავე ალკოჰოლური მოწამვლის დროს ცვლილებები ცენტრალურ ნერვულ სისტემაში ნაირსახოვანია — მსუბუქი შექცევადი სტრუქტურული ძვრებიდან მძიმე შეუქცევად დესტრუქციულ მოშლილობამდე. ამასთანავე მორფოლოგიური ცვლილებები მოწამვლისთანავე გაცილებით უფრო მკვეთრია, ვიდრე რამდენიმე დღის შემდეგ.

სპირტის ან არაყის შეყვანა ცხოველის ვენაში უფრო შესამჩნევ ცვლილებებს იწვევს, ვიდრე ყურძნის ღვინის შეყვანა.

შ. გამყრელიძის დასკვნით, მწვავე ალკოჰოლური მოწამვლისაგან ცენტრალურ ნერვულ სისტემაში ექსპერიმენტულად გამოწვეული მორფოლოგიური ცვლილებები გაპირობებულია როგორც ჰემოდინამიკური მოშლილობებით, ისე ალკოჰოლური ნივთიერებების პარენქიმულ ნერვულ ქსოვილზე უშუალო ზემოქმედებით.

ყველაზე მეტად ცნობილია პერიფერიული ნერვების ალკოჰოლური მოწამვლით გამოწვეული დაზიანება, ეგრეთ წოდებული ალკოჰოლური პოლინევრიტი, რაც ალკოჰოლის ბო-

როტად გამოყენებით გამოწვეულ დაავადებათა მხოლოდ სპეციფიკური პროცენტს შეადგენს.

დაავადების ჩამოყალიბებამდე ავადმყოფს კიდურების პერიფერიულ სეგმენტებში უფითარდება უსიამოვნო შეგრძნებები, ტკივილები, კუჭ-ნაწლავის აშლილობა. ამის შემდეგ იწყება სისუსტე ოთხივე კიდურში, განსაკუთრებით ფეხებში, რაც დამბლაში გადადის. დადამბლავებული კიდურების კუნთები ატროფიას (განლევას) განიცდის; კუნთები მოცულობით კლებულობს, ძვალთაშუა სივრცეები ჩავარდნილია.

მოძრაობის მოშლის განვითარებასთან ერთად თავს იჩენს მგრძნობელობის მოშლა — ტკივილების გაძლიერების ან მგრძნობელობის მოსპობის სახით. უფრო ხშირია ღრმა მგრძნობელობის (სეგმენტების მდებარეობის გამოცნობა თვალდახუჭულ მდგომარეობაში) მოშლა პერიფერიული ნერვული ღეროების ტკივილებით.

ღრმა მგრძნობელობის მოშლის გამო, მხედველობის კონტროლის გარეშე, ავადმყოფს მოშლილი აქვს კოორდინირებული მოძრაობის უნარი და სხეულის წონასწორობა.

ალკოჰოლურ პოლინევრიტს ხშირად დაერთვის ფსიქიკური აშლილობა, რაც პირველად აღწერილი იყო გამოჩენილი რუსი ფსიქიატრის, რუსული ფსიქიატრიის ერთ-ერთი ფუძემდებლის ს. ს. კორსაკოვის მიერ და ის კორსაკოვის ფსიქოზის სახელითაა ცნობილი.

ს. ს. კორსაკოვის სადოქტორო დისერტაციაში (1887) აღწერილია პოლინევრიტული ფსიქოზი, რომელსაც მეთორმეტე საერთაშორისო სამედიცინო კონგრესმა 1897 წელს „კორსაკოვის ფსიქოზი“ უწოდა.

კორსაკოვის ფსიქოზი გამოიხატება უახლოეს წარსულში მომხდარი ფაქტების დავიწყებაში, ორიენტაციის უნარის დაკარგვასა და კონფაბულაციაში.

ავადმყოფს ახლის დამახსოვრების უნარი დაკარგული აქვს. ავიწყდება ყოველდღიური ამბები, ხოლო შორეული, რამდენიმე წლის წინ მომხდარი ისტორიული ფაქტები და პირადი თავგადასავალი ნათლად აქვს წარმოდგენილი.

კორსაკოვის ფსიქოზის დროს დეზორიენტაცია ეხება

დროს, სივრცეს და პიროვნებას: ავადმყოფი ვერ ერკვევა, როგორ
 მელი წელია, თვე ან რიცხვი, არ იცის, რომელ ქალაქშია ან
 სოფელში, სახლშია თუ საავადმყოფოში, რომელ ქუჩაზე
 ცხოვრობს, ვერ აგნებს თავის საცხოვრებელ ადგილს, ვერ
 ცნობს ნაცნობ ადამიანებს და სხვ.

„კონფაბულაცია“ წარმოდგება ლათინური სიტყვისაგან
 „კონფაბულო“, რაც სიტყვა-სიტყვით ნიშნავს — „ვებედობა“.
 როდესაც ვლაპარაკობთ, რომ ავადმყოფს აქვს კონფაბულაცია,
 ეს იმას ნიშნავს, რომ ის წარსულს ყალბად, ფანტასტიკური ში-
 ნაარსით იგონებს. კონფაბულაცია აზროვნების და მეხსიერე-
 ბის მოშლის შედეგია. კორსაკოვის ფსიქოზის დროს კი, ორი-
 ვე ეს პროცესი როგორც აზროვნება, ისე მეხსიერება შესამ-
 ჩნევად არის დაქვეითებული და ვითარდება თავისებური ჭკუა-
 სუსტობა.

ალკოჰოლური პოლინევრიტი თანდათან ვითარდება რამდე-
 ნიმე კვირა და თვე, შემდეგ პროცესი ჩერდება და უკუგანვი-
 თარებას განიცდის რამდენიმე თვის ან 1-2 წლის განმავლობაში
 იმ აუცილებელი პირობით, თუ ალკოჰოლის მიღება სრულიად
 შეწყდება. ავადმყოფი იღუპება იმ შემთხვევაში, თუ პროცესი
 შეეხო ცთომილი ნერვის გულის ტოტებს და დიაფრაგმის
 ნერვს. მოწამვლითი პროცესის გამო თავის ტვინში მომხდარი
 მყარი დესტრუქციული ცვლილებების აღდგენა შეუძლებელია.

ალკოჰოლს უდიდესი გავლენა აქვს ფსიქიკური დაავადე-
 ბის განვითარებაში. ალკოჰოლის მცირე რაოდენობაც კი მნიშ-
 ვნელოვნად აქვეითებს გონებრივი მუშაობის უნარს, ხოლო
 შრომის უნარის გაძლიერება მოჩვენებითია სუბიექტური აწე-
 ული გუნებგანწყობის გამო.

როგორც აღვნიშნეთ, სიმთვრალე ალკოჰოლიანი სასმელე-
 ბით გამოწვეულ მწვავე მოწამვლას წარმოადგენს და არსები-
 თად მწვავე ფსიქიკურ აშლილობაში გამოიხატება. ზოგჯერ
 დათრობა ისეთ ავადმყოფურ ხასიათს ატარებს, რომ ლაპარა-
 კობენ პათოლოგიურ დათრობაზე.

ჩვეულებრივი დათრობის გამოვლინება თითქმის ყველა-
 სათვის ცნობილია, რაც ზოგადად ზემოთ იყო დახასიათებული,
 ხოლო პათოლოგიურ დათრობას განსაკუთრებული მნიშვნე-

ლობა აქვს როგორც კლინიკაში, ისე სასამართლო მედიცინაში პრაქტიკაში.

პათოლოგიური დათრობა ვითარდება ალკოჰოლიანი სასმელების დიდი რაოდენობით მიღებისას; განსაკუთრებით ისეთ პირობებში, როდესაც ნერვული სისტემა არასრულღირებულოვანია დაავადების (ფსიქოპათია, ჭკუასუსტობა, ეპილეფსია; არტერიოსკლეროზი, ქრონიკული ალკოჰოლიზმი, ნერვული სისტემის ტრავმული დაავადებანი და სხვ.) ან ორგანიზმის დამაუძღურებელი ფაქტორების გამო (ინფექციური ავადმყოფობა. მძლავრი ფსიქიკური განცდა. შიმშილი, ძლიერი დაღლა და სხვ.).

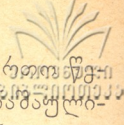
პათოლოგიურ დათრობას ახასიათებს ცნობიერების მოშლა, ორიენტაციის უნარის დაკარგვა, მოჩვენებები და ჰალუცინაციები. პათოლოგიური დათრობის მდგომარეობაში მყოფი ადამიანი აგზნებულია, გარბის, ამტვრევს ყველაფერს, გაშმაგებულია და თავს ესხმის ყველას, იჩენს აგრესიულობას, შეუძლია ჩაიდინოს რაიმე ბოროტმოქმედება. ზოგჯერ ადამიანს იპყრობს შიში და სევდა, აქვს ბოდვითი იდეები და ცდილობს თვითმკვლელობას.

პათოლოგიური დათრობა რამდენიმე საათს გრძელდება, შემდეგ ვითარდება ძილი. გამოღვიძებისას დავიწყებული აქვს ყველაფერი. რაც მან ჩაიდინა. პათოლოგიური დათრობის დროს ჩადენილი მოქმედების გახსენების უნარის დაკარგვას ამნეზიას უწოდებენ. ამნეზია პირდაპირი მნიშვნელობით დავიწყებას ნიშნავს. ამნეზია შეიძლება იყოს სრული ან ნაწილობრივი.

პათოლოგიური დათრობა თითქმის ყოველთვის მთავრდება რაიმე მეტად უსიამოვნო შედეგით ან უბედური შემთხვევით.

ზემოთქმულიდან თავისთავად ცხადია, რომ იმ პირებს, რომელთაც ნერვული სისტემა ნაკლოვანი ან დაუძღურებული აქვთ, სავსებით უნდა აეკრძალოთ ალკოჰოლიანი სასმელების მიღება.

სასამართლო მედიცინაში დიდი მნიშვნელობა აქვს პათოლოგიური დათრობის დადგენას, რადგან ჩვეულებრივ სიმთვ-

რალეში ჩადენილი ბოროტმოქმედება განიხილება საერთაშორისო სით და პიროვნება პასუხისმგებელია ჩადენილი დანაშაულისათვის. პათოლოგიური დათრობის პირობებში ჩადენილი დანაშაული კი ათავისუფლებს პიროვნებას პასუხისმგებლობისაგან. აქედან, ცხადია, ფსიქიატრიული ექსპერტიზის სირთულე და დიდი პასუხისმგებლობა.

აღსანიშნავია, რომ ჩვეულებრივი დათრობის დროს მოძრაობის მოშლა შედარებით თვალსაჩინოა, ფსიქიკური ფუნქციები კი უფრო შენახულია. ხოლო პათოლოგიური დათრობის დროს ადამიანს მოძრაობა, სიარული, ცალკეული ნებისმიერი აქტების შესრულება უკეთ შეუძლია, ხოლო ფსიქიკური ფუნქციები მეტად არის დაქვეითებული.

ა. ნ. ბუნევეის აზრით, პათოლოგიური დათრობა შედარებით იშვიათია. მისი დიაგნოსტიკა, თავისი სირთულის გამო, აუცილებლად მოითხოვს გამოძიების მასალების ღრმა შესწავლას.

ალკოჰოლით ქრონიკული მოწამვლა, კორსაკოვის ფსიქოზის გარდა, იწვევს მთელ რიგ ფსიქიკურ აშლილობას, როგორცაა ქრონიკული ალკოჰოლიზმი, ეჭვიანობის ნიადაგზე ბოდვა, თეთრი ცხელება, ალკოჰოლური ჰალუცინაციური შეშლილობა, გახანგრძლივებული ალკოჰოლური ბოდვა და გაბმით ლოთობა.

ალკოჰოლური წარმოშობის ფსიქიკური აშლილობები წარმოდგენილია „დიდ სამედიცინო ენციკლოპედიაში“ და სახელმძღვანელოებში იქ მოცემული განმარტებისა და აღწერილობის მიხედვით.

ქრონიკული ალკოჰოლიზმი ეწოდება ისეთ ავადმყოფურ მდგომარეობას, როდესაც ადამიანი წლების განმავლობაში სისტემატურად ღებულობს ალკოჰოლიან სასმელებს და როდესაც ორგანიზმში მუდმივად მოიპოვება შეწოვილი ალკოჰოლის ესა თუ ის რაოდენობა. როგორც კი შემცირდება სისხლში ალკოჰოლის რაოდენობა, მაშინ ალკოჰოლიკი ცდილობს და ყოველგვარი საშუალების გამოყენებით აღწევს კიდევ სპირტიანი სასმელების ახალი დოზით მიღებას. ამასთანავე, ის ძალიან ხშირად მშიერ მდგომარეობაში სვამს, რადგან ცარიე-

ლი კუჭ-ნაწლავებიდან ალკოჰოლი ადვილად და სწრაფად იწოვება და მალე ამჟღავნებს თავის გამაბრუებელ გავლენას. დროს მთვრალ ალკოჰოლიკს აქვს სასიამოვნო განცდები და „დამატკბობელი“ სუბიექტური შეგრძნებები.

საერთოდ, ალკოჰოლიკი მცირე საკვებს ღებულობს, ვიდრე ეს საჭიროა ორგანიზმისათვის და უმთავრესად ალკოჰოლის მკვებავი გავლენით ცოცხლობს. ეს კი იწვევს ნივთიერებათა ცვლის მოშლას, უჯრედების, ქსოვილების და ორგანოების გადაგვარებას, უპირატესად ცხიმოვანი გადაგვარების სახით. ალკოჰოლიკის შეშუბებული, უაზრო გამომეტყველება კახექსიის შედეგია.

ფიზიკური ალკოჰოლიკი მთელი სხეულით თრთის, ხელები უკანკალებს, მოუსვენარია. მიიღებს თუ არა მაგარი სასმელის გარკვეულ დოზას, რამდენიმე წუთის შემდეგ, რაც საჭიროა შეწოვის პროცესისათვის, რამდენადმე დამშვიდდება და აღარ კანკალებს.

ფსიქიკური სფერო ქრონიკული ალკოჰოლიზმის დროს ნაირსახოვანია ალკოჰოლური მოწამვლის, ნერვული სისტემის თავისებურებისა და ორგანიზმის გამძლეობის შესაბამისად. ალკოჰოლიკის პიროვნება იმდენად შეცვლილია, რომ ლაპარაკობენ ალკოჰოლურ გადაგვარებაზე.

დაკნინებულია ზნეობრივი გრძნობები, მაღალი ადამიანური გრძნობები და მისწრაფებები. შეინიშნება სიტლანქე, გაღიზიანებულობა. ეგოიზმი, ეჭვიანობა, ქარაფშუტული დამოკიდებულება გარემო მოვლენების, საკუთარი პიროვნებისა და მის ირგვლივ მყოფი პირებისადმი. ფრიად დამახასიათებელია თავისებური იუმორი, რაც თავისი შინაარსით დამცინავი, დამამცირებელი, გამკილავი, უცნაური და ზოგჯერ ძნელად გასაგებია, რადგან გამოხატავს სხვებისათვის უცნობ, მის პირად შთაბეჭდილებას. ეს იუმორი ერთი და იგივეს გაუთავებელი განმეორებაა. ალკოჰოლიკის იუმორი თავისებური მომაბეზრებელი ენამახვილობით ხასიათდება.

ინტელექტუალური ცვლილებები დათრობათა შუა ფაზაში ძირითადად ისეთივეა, როგორც ალკოჰოლით მწვევე მოწამვლის დროს, მაგრამ ეს ცვლილებები უფრო თვალსაჩინოა და

მყარი: გაძნელებულია შთაბეჭდილებების აღქმა, დაქვეითებულია დამახსოვრების უნარი; აზრის განვითარება შენელებული და ზერეღეა; ხშირად იმეორებს ერთსა და იმავეს; სწრაფად და ადვილად იღლება.

ალკოპოლიკს მეტად სუსტი ნებისყოფა აქვს, რაც პირველ ყოვლისა, იმაში გამოიხატება, რომ არ შესწევს უნარი თავი შეიკავოს ღვინის სმისაგან, შრომის უნარი დაქვეითებული აქვს და შრომას გაურბის.

ქრონიკული ალკოპოლიზმის მიმდინარეობა, როგორც სახელწოდება გვიჩვენებს, ქრონიკულია და ხშირად საბოლოოდ ფსიქიკური ფუნქციების დაქვეითების შედეგად ვითარდება ალკოპოლური ჰქუასუსტობა.

ქრონიკული ალკოპოლიკისათვის ზოგჯერ დამახასიათებელია ეჭვიანობით გამოწვეული ბოდვა. ეჭვიანობით გამოწვეული ბოდვა უფრო ხშირია ხანში შესულ ალკოპოლიკებში. ავადმყოფი, ყოველგვარი რეალური საფუძვლის გარეშე, ეჭვიანობს ცოლის მიმართ, უთვალთვალებს მის ყოველ ნაბიჯს, ჰკეტავს ოთახში, სცემს, ლანძღავს და სხვ. ასეთი ეჭვიანობით გამოწვეული ბოდვა ფანტასტიკურ ხასიათს ღებულობს და შესაძლებელია მკვლელობითაც დამთავრდეს.

ეჭვიანობა, რა თქმა უნდა, შეიძლება შეეხოს ოჯახის სხვა წევრს, ამხანაგს ან თანამშრომელს და ამ ეჭვიანობამ შესაბამისი შინაარსი მიიღოს.

ალკოპოლური წარმოშობის ფსიქოზთა შორის განსაკუთრებული ადგილი უჭირავს ეგრეთწოდებულ თეთრ ცხელებას.

ამ დაავადებას ძველთაგანვე თეთრი ცხელება ეწოდება იმიტომ, რომ ავადმყოფი აგზნებულია, აქვს ჰალუცინაციები, მაღალი ტემპერატურა და არ ახლავს სახის გაწითლება; ჩვეულებრივ კი სახის გაწითლება ყოველთვის ვითარდება სხვა მიზეზებით გამოწვეული სხეულის მაღალი ტემპერატურის დროს.

ალკოპოლიანი სასმელების ხანგრძლივი დროის მანძილზე ბოროტად გამოყენების შემთხვევაში ვითარდება თეთრი ცხელების საკმაოდ რთული კლინიკური სურათი, რომელიც ხასიათდება რიგი ფსიქიკური და ფიზიკური მოვლენებით.

თეთრი ცხელებისათვის დამახასიათებელია ავადმყოფობის უეცარი დაწყება, უხვი, უპირატესად მხედველობითი ხასიათის ჰალუცინაციები. ცნობიერების აშლა, მოძრაობითი აგზნებულება, უძილობა, კანკალი, ოფლიანობა, გაუბედავი სიარული, უხერხული მოძრაობები, მაჯის აჩქარება, სხეულის ტემპერატურის მომატება, სისხლის წნევის აწევა, სისხლის თეთრი ბურთულების რაოდენობის დაქვეითება — ლეიკოპენია და სხვ.

მხედველობითი ჰალუცინაციების გამო ავადმყოფი ხედავს სხვადასხვა მწერებს, ვირთხებს, თაგვებს, კატებს, ძაღლებს, მხეცებს, შემზარავ ფანტასტიკურ ცხოველებს. ადამიანთა სახეებს, სურათებს და სხვ., რომლებიც განუწყვეტელ მოძრაობაში არიან.

ავადმყოფს აქვს აგრეთვე სმენითი ჰალუცინაციები: ესმის ყვირილი, სტვენა, სროლა, ხმაური, სიტყვები და მთელი წინადადებები, აგრეთვე ეჩვენება, რომ მას სდევნიან. ჰალუცინაციების გამო ავადმყოფს დაკარგული აქვს ორიენტაციის უნარი, არ იცის, რა დროა, ვინ არის მის გარშემო და სად იმყოფება, მაგრამ შეუძლია თქვას თავისი სახელი, გვარი, პროფესია, ესე იგი თავისი პიროვნების ცნობის უნარი შენარჩუნებული აქვს. ღამით უძლიერდება ჰალუცინაციები, იპყრობს შიში, გარბის, ცდილობს თავის მოკვლას, ზოგჯერ იჩენს აგრესიულობას, მოუსვენარია და სხვ. ხშირად ეცვლება გუნებგანწყობა ჰალუცინაციებისა და ბოდვის შესაბამისად. ზოგჯერ შეშინებულია, ზოგჯერ კი იჩენს სრულ უდარდელობას.

ხშირი ჰალუცინაციებისა და ბოდვების გამო ასეთი ავადმყოფი საშიშია როგორც თავისთვის, ისე ხსენებისთვისაც და აუცილებლად საჭიროებს ფსიქიატრიულ საავადმყოფოში მოთავსებას.

ავადმყოფობა ჩვეულებრივ გრძელდება 2-5 დღე. ავადმყოფი ნორმალურ მდგომარეობას უბრუნდება ძილის შემდეგ. სიკვდილიანობა, სხვადასხვა ავტორების მონაცემებით,

3 პროცენტს უდრის. სიკვდილის მიზეზი გულის მოქმედების დაღემაა.

განკურნების შემდეგ ავადმყოფმა ალკოპოლიანი სასმელების მიღება თუ არ შეწყვიტა, შესაძლებელია თეთრი ცხელების განმეორება.

თეთრ ცხელებას ყოველთვის ტიპური მიმდინარეობა აქვს, ზოგჯერ ის ხანმოკლეა და მალე გაივლის. როგორი სახესწვაობითაც არ უნდა გამოიყვანდეს ის, ყოველთვის იქნება გამონათული ძირითადი კლინიკური ნიშნები სხვადასხვა კომბინაციაში და ამა თუ იმ ხარისხში. ასეთი ნიშნებია: პალუცინაცია, ცნობიერების აშლა, კანკალი, მოძრაობითი აგზნებულება, სხეულის ტემპერატურის მომატება და რიგი ვეგეტატიური მოვლენები.

საქართველო მევენახეობა-მეღვინეობის ქვეყანაა და მოსახლეობაში ფართოდ სარგებლობენ ღვინით. საინტერესოა, რომ ჩვენში თეთრი ცხელების შემთხვევები შედარებით იშვიათია.

ნ. ვეშაპელმა საქართველოს ექიმთა მეოთხე ყრილობაზე (1926) წაიკითხა მოხსენება საქართველოში თეთრი ცხელების შემთხვევების შესახებ ფსიქიატრიული ინსტიტუტის მასალების მიხედვით.

ავტორმა განიხილა ფსიქიატრიული ინსტიტუტის 1923, 1924, 1925 წლების სტატისტიკური მონაცემები და აღმოჩნდა, რომ ინსტიტუტში სულ შემოვიდა 1022 ავადმყოფი. მათ შორის ალკოპოლური ფსიქოზით შეპყრობილი იყო 23 ანუ 2,3 პროცენტი, მაშინ როდესაც სხვა ქვეყნების ფსიქიატრიულ დაწესებულებებში ალკოპოლური ფსიქოზი 10-12 პროცენტს შეადგენს. 23 შემთხვევიდან 3 თეთრი ცხელებით იყო შეპყრობილი.

ნ. ვეშაპელის მიერ აღწერილი თეთრი ცხელების სამივე შემთხვევაში ავადმყოფობა განვითარდა ღვინისა და არაყის ერთდროული მიღების პირობებში. ავტორის აზრით, სხვა ქვეყნებთან შედარებით საქართველოში თეთრი ცხელების ნაკლები შემთხვევები უნდა აიხსნას არაყის ნაკლები ხმარებით.

ნ. ვეშაპელის მიერ მოწოდებული ეს დებულება მოითხოვს

შემდგომი მასალებით დამტკიცებას და რამდენადმე სადისკუსიოა, რადგან მოიპოვება სტატისტიკური მონაცემები ქართული ალკოჰოლიზმისა და ალკოჰოლური ფსიქოზების მნიშვნელოვანი შემთხვევების შესახებ ლუდისა და ღვინის გამოყენების დროსაც. ა. მ. რაპობორტის მონაცემებით, გამორკვეულია, რომ 40 მლ ალკოჰოლის მიღებისას ლუდის, ღვინისა და კონიაკის სახით სისხლში ალკოჰოლის მაქსიმალური რაოდენობა აღწევს პირველ შემთხვევაში 111 წუთის, მეორე შემთხვევაში 120 წუთის და მესამე შემთხვევაში 95 წუთის შემდეგ. მაშასადამე, მნიშვნელობა აქვს მიღებული აბსოლუტური ალკოჰოლის საერთო რაოდენობას და არა სპირტიანი სასმელის კონცენტრაციას.

გ. აბულაშვილის მონაცემებით, საქართველოს ფსიქიატრიული საავადმყოფოების უკანასკნელი 4-5 წლის სტატისტიკური მასალებიდან ირკვევა, რომ ჩვენს რესპუბლიკაში ალკოჰოლიზმი შედარებით იშვიათია. ასე, მაგალითად, ფსიქიატრიულ საავადმყოფოში მოთავსებულ ავადმყოფთა შორის ალკოჰოლიკები იყო: 1954 წელს 3 პროცენტი, 1956 წელს — 4.4 პროცენტი და 1957 წელს — 3.7 პროცენტი. ესენი უმთავრესად ქრონიკული ალკოჰოლიკები არიან. ფსიქონევროლოგიური დისპანსერების მიერ აღრიცხვაზე აყვანილ ავადმყოფთა შორის ალკოჰოლიკები 5 პროცენტს არ აღემატება.

ფსიქიატრიულ საავადმყოფოებში მოთავსებულ და ფსიქონევროლოგიურ დისპანსერებში აღრიცხვაზე აყვანილი ალკოჰოლიკების მიხედვით, საქართველოში ალკოჰოლიზმის გავრცელების ნამდვილი სურათის დადგენა, რა თქმა უნდა, არასრულია. მით უმეტეს, რომ ამ მხრივ ფსიქონევროლოგიური დისპანსერების მიერ ჩატარებული აღრიცხვა არ მოიცავს მთელ რესპუბლიკას. ესენი არიან მხოლოდ ისეთი ალკოჰოლიკები, რომელთაც უკვე განუვითარდათ ფსიქიკური მოვლენები და სამკურნალო დახმარებისათვის მიმართეს დისპანსერს.

თეთრ ცხელებასთან ახლოს დგას ალკოჰოლური ჰალუცინაციური აშლილობა, მაგრამ განსხვავდება მისგან რიგი თავისებურებებით და ამიტომ განიხილავენ, როგორც ცალკე ავადმყოფობას. კიდევ მეტი, ზოგიერთი ავტორი, მათ შორის ი. ვ.

სტრელჩუკი, კლინიკური მიმდინარეობის მიხედვით, ამ მდგომარეობის მყოფობას სამ ძირითად ჯგუფად ჰყოფს.

ალკოჰოლური ჰალუცინაციური აშლილობის დროს ავადმყოფს ესმის არასასიამოვნო ხმები, შეურაცხყოფის, მუქარის სიტყვები და წინადადებები. მას ჰგონია, რომ დევნიან. უპირებენ მოკვლას, ჩამოხრჩობას, დასახიჩრებას, წვალებას, დაპატიმრებას და სხვ. თეთრი ცხელებისაგან განსხვავებით, მხედველობითი ჰალუცინაციები უფრო იშვიათად და იოლად არის გამოხატული. ბოდვების მიუხედავად, ავადმყოფს ორიენტაცია შენარჩუნებული აქვს. ავადმყოფი განიცდის შიშს, მისი ქცევა შეცვლილია ჰალუცინაციებისა და ბოდვების შესაბამისად, რის გამოც ის საშიშია თავისთვის და ახლომყოფთათვისაც.

საკმაოდ თვალსაჩინო ფსიქიკურ აშლილობას არ ახლავს შესამჩნევი ფიზიკური მოვლენები. მძიმე შემთხვევებში გამოხატულია მთელი სხეულის, ხელის თითების, ქუთუთოების თრთოლვა, წონაში დაკლება, უძილობა და ზოგიერთი ვეგეტატიური მოშლილობის ნიშნები. ავადმყოფობა გრძელდება რამდენიმე დღეს, კვირას ან ორ-სამ თვეს. ავადმყოფი გამოჯანმრთელდება ერთბაშად ან თანდათანობით.

როდესაც ალკოჰოლური ჰალუცინაციური აშლილობა თანდათან იწყება და ქრონიკულად მიმდინარეობს ან თეთრი ცხელება რამდენიმეჯერ განმეორდება, შესაძლოა განვითარდეს განხანგრძლივებული ალკოჰოლური ბოდვა, რომელიც ხასიათდება ერთგვარი შინაარსის არასასიამოვნო სმენითი ჰალუცინაციებით. ავადმყოფს აქვს ნათელი ცნობიერება, ნორმალური ქცევა და ამასთანავე თანდათან ვითარდება ფსიქიკური ფუნქციების დაკნინება.

ქრონიკულ ალკოჰოლიკებს დროდადრო უვითარდებათ ლოთობისადმი დაუძლეველი მისწრაფება და იწყებენ ალკოჰოლიანი სასმელების განუწყვეტელ მიღებას ანუ იმყოფებიან მუდმივ მთვრალ მდგომარეობაში. ასეთ მდგომარეობას გაბმით ლოთობა ეწოდება.

გაბმით ლოთობა ქრონიკული ალკოჰოლიზმის ერთ-ერთი თავისებური გამოვლინებაა. გაბმით ლოთობის დაწყებამდე ავადმყოფს ეცვლება ხასიათი, ხდება დაღვრემილი, ადვილად

აგზნებადია. უჩივის სისუსტეს, ვეღარ მუშაობს, ეკარგება
მადა, არ სძინავს. ავადმყოფს ხშირად ეწყება წყურვილის
თხოვნილება, გრძნობს წვას გულის კოვზის არეში. ეს მოვლე-
ნები არაყის ან ღვინის განუწყვეტელი სმის შესავალია. ავად-
მყოფი იწყებს სმას, რასაც ბოლო არ უჩანს. სმისადმი მიდ-
რეკილება ძლიერი და დაუძლეველია. ავადმყოფი თუ მსახუ-
რობს, სამსახურს თავს ანებებს, ღვინის სარდაფში აღა-
მებს და ათენებს ან ჩაიკეტება ოთახში და სვამს უპირა-
ტესად უჭმელი ან ეგრეთ წოდებული „დასაყოლებლით“
კმაყოფილდება. შეტევის პერიოდში ის მუდამ მთვრა-
ლია. მცირე ხნით გამოფხიზლების დროს კვლავ უვითარდება
სმისადმი განუწყვეტელი მიდრეკილება.

გაბმით ლოთობის დროს ადამიანის ქცევა, მისი ფსი-
ქიკური ფუნქციები სიმთვრალის ნაირსახოვან გამოვლი-
ნებაში გამოიხატება და აუტანელია ოჯახის წევრებისა და ახ-
ლობლებისათვის. აგრესიულობას იჩენს ყველას მიმართ, ვინც
წინ აღუდგება მის მტკიცე. მაგრამ დაუსაბუთებელ სურვილს
სმისადმი. დაუსაბუთებელს, რადგან ის სიფხიზლეში არ აძ-
ლევს გამართლებას თავის საქციელს; სიმთვრალეში კი ამ-
ბობს. „საჭიროა და ვსვამო“.

გაბმით ლოთობა გრძელდება რამდენიმე დღიდან რამდე-
ნიმე კვირამდე. მას თითქოს აუცილებელი ციკლი გააჩნია; სა-
ნამ თავს არ იჩენს ალკოჰოლური მოწამვლის მძაფრი მოვლე-
ნები, ავადმყოფი თავს ვერ ანებებს არაყისა და ღვინის სმას.
დაბოლოს ავადმყოფს ეწყება ღებინება, დაღვრემილობა, სა-
ერთო სისუსტე, ცუდი ძილი, სხეულის თრთოლვა და ალკოჰო-
ლისადმი მისწრაფება თანდათან ნელდება და წყდება. ზოგ-
ჯერ კი შეტევა მთავრდება თეთრი ცხელებით, რაც ზემოთ იყო
აღწერილი.

შეტევათა შუა პერიოდში, რაც რამდენიმე დღე ან თვემდე
გრძელდება, არაყისა და ღვინისადმი მიდრეკილება ქრება, ან
უფრო მეტიც — ავადმყოფს უვითარდება სიძულვილი ალკო-
ჰოლიანი სასმელებისადმი.

ქრონიკული ალკოჰოლიზმის ისეთი გამოვლინება, როგო-
რიც გაბმით ლოთობაა, შეუძლებელს ხდის ადამიანის დატო-
ვებას სამსახურში. ასეთი პირები ხშირად იძულებით იცვლიან.

სამუშაო ადგილს, ფლანგავენ სახელმწიფო ქონებას, ხელბანს საბრალმდებლო სკამზე. მათ შორის ხშირია საცხოვრებელი ადგილის გამოცვლა, მრავალი ოჯახური უსიამოვნება და გაყრა.

გაბმით ლოთობის დროს მოსალოდნელია დასახიჩრება, დამტვრევა, ბოროტმოქმედება. ამიტომ გაბმით ლოთობის წინააღმდეგ ბრძოლა მოითხოვს განსაკუთრებული ღონისძიებების მიღებას.

ქრონიკული ალკოჰოლიკების მკურნალობის დროს, ი. პ. პავლოვის ფიზიოლოგიური მოძღვრების შესაბამისად, უნდა მივალწიოთ ალკოჰოლიანი სასმელებისადმი უარყოფითი პირობითი რეფლექსის გამომუშავებას. ანუ სიძულვილს ალკოჰოლისადმი.

რატომ ვითარდება ქრონიკული ალკოჰოლიზმი?

ამ კითხვაზე სრული ამომწურავი პასუხის გაცემა ძნელია.

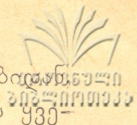
ქრონიკული ალკოჰოლიზმის განვითარებაში უმთავრესი მნიშვნელობა აქვს გარემო პირობებს, ოჯახს და ამხანაგებს.

ზემოთქმულიდან თავისთავად გასაგებია ალკოჰოლიზმის ის საწინააღმდეგო ღონისძიებები, რაც უნდა გატარდეს ოჯახში, სკოლაში, წარმოებაში, მეურნეობაში, ოჯახის უფროსის, მასწავლებლის, კომკავშირული და პროფკავშირული ორგანიზაციების მიერ.

ალკოჰოლის გავლენა უმაღლეს ნერვულ მოქმედებაზე

ნერვულ სისტემაზე ალკოჰოლის მავნე გავლენა, პირველ ყოვლისა, უმაღლესი ნერვული მოქმედების აშლით გამოიხატება. ცენტრალურ ნერვულ სისტემაში ფიზიოლოგიური პროცესების მიმდინარეობის შეცვლის გამო მთვრალი ჰკარგავს მაღალ ადამიანურ თვისებებს და სავსებით გარდაქმნილი პიროვნების სახით წარმოგვიდგება.

ალკოჰოლის გავლენით იცვლება ადამიანის ქცევა (მოქმედება). მთვრალი ადამიანი მეტად მხიარულია, ბევრს ლაპარაკობს. ერთსა და იმავეს იმეორებს. ოხუნჯობს, თამამი ხდება, მღერის და ცეკვავს. მიუხედავად იმისა, აქვს თუ არა ამის უნა-

რი. მცირე, უმნიშვნელო მიზეზს გამოყავს წონასწორობიდან აქვს მიდრეკილება კონფლიქტისადმი. მთვრალ ადამიანს ყველაფერი იოლად მიაჩნია, იპყრობს განდიდებისა და ყოვლისშემძლეობის მანია, ეკარგება სიფრთხილისა და შიშის გრძნობა, ავიწყდება ზრდილობის ელემენტარული ჩვევები. მთვრალ კაცს „ცა ქულად არ მიაჩნია და დედამიწა ქალამნად“. მთვრალი კაცი კიდევ მეტს და გაბედულად სვამს ალკოჰოლიან სასმელებს, სანამ ფიზიკურად არ მოდუნდება.

ძირითადად ასეთია ალკოჰოლიანი სასმელების გავლენა. მაგრამ, პიროვნების ნერვული სისტემის თავისებურებების მიხედვით მას სხვაგვარი მოქმედების გამოჟღავნებაც შეუძლია. ზოგი ენამეტყველი — მდუმარე გახდება, მხიარული განწყობილება — ცრემლით ეცვლება, უწყინარი კაცი მოჩხუბარი ხდება და სხვ.

მთვრალის ქცევა სხვადასხვა ხარისხით და ფორმით არის შეცვლილი მიღებული ალკოჰოლიანი სასმელის რაოდენობისა, ორგანიზმის გამძლეობისა და ნერვული სისტემის მდგომარეობის შესაბამისად.

ერთი შეხედვით, მთვრალი ადამიანის ქცევა ყველასათვის ცნობილია, მაგრამ ისმება კითხვა, ადამიანის ქცევა და მისი ცვლილება ალკოჰოლის გავლენით არის თუ არა მეცნიერულად შესწავლილი?

ეს საკითხი იყო და დღესაც არის მეცნიერული კვლევის საგანი.

თითქმის ყველა ავტორი, ვინც კი მუშაობდა ალკოჰოლიზმის პრობლემაზე, მეტად თუ ნაკლებად ეხებოდა ადამიანის ქცევის შეცვლას. მაგრამ ადამიანის ქცევის ნამდვილი მეცნიერული. ობიექტური შესწავლა შესაძლებელი გახდა მას შემდეგ, რაც დიდი რუსი მეცნიერის ი. პ. პავლოვის მიერ დადგენილი იქნა ცხოველის თავის ტვინის ქერქში ორი ძირითადი ფიზიოლოგიური პროცესის—აგზნებისა და შეკავების არსებობა. აგზნება და შეკავება ცოცხალი ნერვული უჯრედის მოქმედების ძირითადი დამახასიათებელი თვისებაა. ი. პ. პავლოვის დამსახურება იმაში მდგომარეობს, რომ მან თავის ტვინის ქერქში მიმდინარე აგზნების და შეკავების პროცესები შეის-

წავლა ორგანიზმის და გარემოს განუწყვეტელი ურთიერთობის პირობებში. თვით აგზნებისა და შეკავების პროცესები მჭიდრო მიზეზობრივ ურთიერთობაში იმყოფებიან. ეს იმას ნიშნავს, რომ აღნიშნული პროცესები დამოუკიდებლად კი არ წარმოებს. არამედ ერთმანეთისაგან დამოკიდებული არიან და ერთმანეთს განაპირობებენ.

თავის ტვინის ქერქში მიმდინარე პროცესები ი. პ. პავლოვმა შეისწავლა ობიექტური მეთოდით — პირობითი რეფლექსების საშუალებით. ამ მეთოდით მიღებული მონაცემებით ი. პ. პავლოვს საშუალება მიეცა შეექმნა მოძღვრება უმაღლესი ნერვული მოქმედების შესახებ.

თავის ტვინის დიდი ჰემისფეროების ქერქში აგზნებისა და შეკავების პროცესების დინამიკის შესწავლა შეადგენს ურთულეს ანალიზურ-სინთეზურ მოქმედებას, რასაც უმაღლესი ნერვული მოქმედება ეწოდება.

ცნობილია, რომ სხვადასხვა ისტორიულ მონაკვეთში ცოცხალი ორგანიზმისათვის დამახასიათებელი ამა თუ იმ მოვლენის გავება წარმოებდა ანალიზური მეთოდით, როდესაც მთავარი ყურადღება ექცეოდა მოვლენის მხოლოდ შემადგენელ ელემენტებს. აღნიშნულის საწინააღმდეგოდ არსებობდა ისეთი მიმართულება, რომელიც ამა თუ იმ მოვლენის განხილვის დროს ძირითად ყურადღებას აქცევდა სინთეზს — ერთიანობას მოვლენაში და უყურადღებოდ ტოვებდა თვით მოვლენის შემადგენელ ელემენტებს. ი. პ. პავლოვის ფიზიოლოგიური მოძღვრების დადებითი მხარე სწორედ იმაში მდგომარეობს, რომ ის მოვლენის განხილვის დროს აწარმოებს როგორც ანალიზს, ისე სინთეზს მათ განუყრელ ერთიანობაში.

ალკოჰოლიანი სასმელები მძლავრ გავლენას ახდენს უმაღლეს ნერვულ მოქმედებაზე, როგორც ალკოჰოლის ორგანიზმიდან გამოყოფამდე თავის ტვინის ქერქზე უშუალო მწვავე მოქმედების პერიოდში, ისე მოგვიანებით პერიოდში მისი ხანგრძლივი მიღებისას ქრონიკული მოშხამვის ნარჩენი მოვლენების სახით.

ი. პ. პავლოვი თვლიდა, რომ ალკოჰოლი ადამიანისათვის წარმოადგენს შხამს და ამასთან დაკავშირებით მისი მავნე გავ-

ლენის სრული შესწავლისათვის აუცილებლად მიიჩნევა მხოლოდ დავერდნობოდით უკვე ცნობილ ფარმაკოლოგიურ მონაცემებს, არამედ გამოვევრკვია, თუ რა გავლენა აქვს ალკოჰოლს ცენტრალური ნერვული სისტემის უჯრედებზე. ამის დასადგენად მას საჭიროდ მიაჩნდა ალკოჰოლის როგორც დიდი, ისე მცირე დოზების გავლენის შესწავლა ცენტრალურ ნერვულ სისტემაზე.

ალკოჰოლიანი სასმელებისაგან გამოწვეული სუბიექტური შეგრძნების პირადი განცდის მიზნით, ი. პ. პავლოვმა გადაწყვიტა დაკვირვება თავის თავზე მოეხდინა. ამ განზრახვით მან დალია ერთი ბოთლი რომი. დაჯდა სარკესთან და დაუკვირდა თავის თავს. რა თქმა უნდა, ეს არ შეიძლებოდა ყოფილიყო ალკოჰოლის გავლენის ობიექტური შესწავლის მეთოდი, მაგრამ ამ შემთხვევამ მკვლევარს შეუქმნა მოსალოდნელი დიდი უარყოფითი შთაბეჭდილება ალკოჰოლიანი სასმელების მიმართ. შემდეგში კი ი. პ. პავლოვის ხელმძღვანელობით ალკოჰოლის უმაღლეს ნერვულ მოქმედებაზე გავლენის ობიექტური. გეგმიანი შესწავლა დაიწყო ჯერ პ. მ. ნიკიფოროვსკიმ და შემდეგ მ. კ. პეტროვამ.

ჯერ კიდევ 1912 წელს, ამ დაკვირვებების ჩატარებამდე, ი. პ. პავლოვი მეცნიერებათა აკადემიისადმი გაგზავნილ წერილში აღიარებდა, რომ ალკოჰოლის მავნებლობის შესწავლა და მასთან ბრძოლა მეცნიერების ამოცანას წარმოადგენსო. ეს მეტად საყურადღებო ფაქტია, რადგან იმ პერიოდში იყვნენ ისეთი მკვლევარებიც, რომლებიც ამტკიცებდნენ: ალკოჰოლი თითქმის უვნებელია, თუ ადამიანი სასმელის სახით მიიღებს 9 პროცენტისანი ალკოჰოლის ერთ გრამს სხეულის ერთ კილოგრამ წონაზეო. ეს აზრი არსებითად შეიძლება გამართლებულიყო მხოლოდ კომერციული მიზნებით, რადგან ამ მოსაზრების მიხედვით საშუალო წონის ადამიანს შეეძლო დღეში მიეღო 1100 კუბური სანტიმეტრი ასეთი ალკოჰოლიანი სასმელი, რაც შეადგენს 250 კუბურ სანტიმეტრს ანუ ერთ ჩაის ჭიქაზე მეტ 40 პროცენტის ალკოჰოლს. ამ მოსაზრებიდან გამომდინარე, დასმული იყო საკითხი სპეციალური სამეცნიერო-საკვლევო ინსტიტუტის ორგანიზაციის შესახებ, რომლის ამოცანა უნდა ყო-

ფილიყო ალკოჰოლის მნიშვნელოვანი რაოდენობით მოხმარების წესების გამომუშავება. ასეთი ინსტიტუტის გახსნის მიზანია ზრახული იყო ფსიქონევროლოგიური ინსტიტუტის ბაზაზე.

ი. პ. პავლოვი კატეგორიულად უარყოფდა საკითხის ასეთ დაყენებას, რადგან ასეთი ინსტიტუტი არავითარ შემთხვევაში არ შეიძლებოდა ყოფილიყო სამეცნიერო დაწესებულება. „ინსტიტუტი ასეთი ამოცანებით, — წერდა ი. პ. პავლოვი, — ალბათ იქნებოდა თავისებური, მუდმივი რეკლამა სასმელების სახაზინო გაყიდვისათვის, ან, უკეთეს შემთხვევაში, კომერციული ლაბორატორია სასმელების სახაზინო გაყიდვისათვის“.

მეცნიერებათა აკადემიის ფიზიკურ-მათემატიკური განყოფილება, რომელსაც გაეგზავნა ეს წერილი, დაეთანხმა ი. პ. პავლოვს.

საინტერესოა, რომ შემდეგში ფსიქონევროლოგიური ინსტიტუტის წარმომადგენლებმა, ინსტიტუტის დირექტორის აკადემიკოს ვ. მ. ბეხტერევის თანდასწრებით, საჯაროდ უარყვეს ზემოაღნიშნული წერილის შინაარსი ინსტიტუტის ამოცანაზე და, პირიქით, აღიარეს ინსტიტუტის მიზანდასახულობა ალკოჰოლის მავნებლობის შესწავლასა და მასთან ბრძოლის საქმეში.

ამგვარად, სავსებით დამტკიცდა სრული სიმართლე ი. პ. პავლოვისა, რომელმაც აიმაღლა თავისი ავტორიტეტული ხმა ისეთი ინსტიტუტის ორგანიზაციის წინააღმდეგ, რომლის მიზანიც იქნებოდა ალკოჰოლის უვნებელი გამოყენების მეთოდების ძიება.

შემდეგში ალკოჰოლის მავნე გავლენის შესწავლა წარმოებდა სხვა სამეცნიერო-საკვლევ ინსტიტუტებში. ასე, მაგალითად, ი. პ. პავლოვის მოწაფის ნ. ი. კრასნოგორსკის ხელმძღვანელობით ნ. რ. შასტინის მიერ დამუშავებულ იქნა ალკოჰოლის გავლენის საკითხი პირობით რეფლექსებზე. დაკვირვება ჩატარდა ბავშვებზე და დადგენილ იქნა, რომ ალკოჰოლი საბოლოოდ თანდათან ავითარებს შეკავებით პროცესს.

ი. ვ. სტრელჩუკმა შეისწავლა ლოთების უმაღლესი ნერვული მოქმედება. მიღებული მონაცემების საფუძველზე ავტორმა დაადგინა თავის ტვინის ქერქის უჯრედების ფუნქცი-

ური უნარის დაქვეითება და აქტიური შეკავების ტება.

ქრონიკული ალკოჰოლიკების უმაღლესი ნერვული მოქმედების შესწავლით რ. დ. სმირნოვმა დაადგინა აგზნების პროცესების შეჩერების დაქვეითება. პირობითი რეფლექსის გამოუმუშავება წარმოებდა მოძრაობითი სიტყვიერი მეთოდით და აღმოჩნდა, რომ მრავალ საცდელ პირს დროებით პირობითი კავშირები გამოუმუშავდათ მხოლოდ სიტყვის თხუთმეტჯერ განმეორების შემდეგ, ხოლო ზოგიერთ საცდელ პირს კი დასჭირდა წინასწარი ინსტრუქციის ჩატარება. სხვაგვარად რომ ვთქვათ, ქრონიკულ ალკოჰოლიკებს ძლიერ დაქვეითებული აქვთ გავების უნარი, მათი ფსიქიკური ფუნქციების დაკნინების გამო. აქვე უნდა მივუთითოთ, რომ ჯერ კიდევ 1933 წელს ი. პ. პავლოვი ალკოჰოლური წარმოშობის ფსიქიკური აშლილობის შემთხვევის განხილვის შესაბამისად ასკვნიდა შემდეგს: ალკოჰოლის ბოროტად გამოყენების გავლენით თავის ტვინის ქერქის უჯრედებში ვითარდება სხვადასხვა ხარისხის ავადმყოფური მდგომარეობა: ზოგჯერ ჰალუცინაციებამდე, ზოგჯერ შეჩერების ხარისხამდე, რაც ხელს უწყობს ბოდვის განვითარებას, შესაძლოა ჰალუცინაციების გარეშეც.

მ. კ. პეტროვას და ვ. კ. ფეოდოროვის მიერ ცხოველებზე ჩატარებული ცდების საფუძველზე, ი. პ. პავლოვი აღნიშნავდა, რომ ალკოჰოლის გავლენით ადგილი ჰქონდა პირობითი რეფლექსური მოქმედების აშლას.

ცხოველებზე ჩატარებული ცდების შედეგების საფუძველზე, ი. პ. პავლოვის განსაზღვრით, ძილისმომგვრელი და ნარკოზული საშუალებანი, როგორც არის ალკოჰოლი, პირველ ყოვლისა მოქმედებს შეკავების პროცესზე, ხოლო ხანგრძლივი დროის განმავლობაში დიდი დოზები კი — იპყრობს აგზნების პროცესსაც.

მაშასადამე. ალკოჰოლის მცირე დოზები ადამბლავებს შეკავების პროცესს, ხოლო დიდი დოზების უფრო ხანგრძლივი მოქმედება კი ადამბლავებს როგორც შეკავების, ისე აგზნების პროცესებსაც. ეს იმას ნიშნავს, რომ ალკოჰოლი არღვევს თავის ტვინის ქერქში მიმდინარე ძირითად ფიზიოლოგიურ

პროცესებს და, ამგვარად, ის წარმოადგენს შხამს ცენტრალური ნერვული სისტემისათვის.

ი. პ. პავლოვი მისი ლაბორატორიის თანამშრომლებთან ალკოჰოლის უმაღლეს ნერვულ მოქმედებაზე გავლენის შესწავლის საჭიროებაზე საუბრისას აღნიშნავდა, რომ ალკოჰოლი „გაცილებით მეტ მწუხარებას აყენებს მთელ კაცობრიობას, ვიდრე სიხარულს, თუმცა მას გამოიყენებენ სიხარულის მომგვრელად. რამდენი ტალანტი და ძლიერი ადამიანი დაიღუპა და იღუპება ახლა ამისაგან“.

ი. პ. პავლოვი თავის ამოცანებს არ შემოსაზღვრავდა ლაბორატორიის პირობებში ალკოჰოლისაგან გამოწვეული მოვლენების შესწავლით. არამედ მიზნად ისახავდა ისეთი საშუალების გამოძებნას, რომელიც ალკოჰოლიზმის საწინააღმდეგო იქნებოდა.

ალკოჰოლის გავლენის შესწავლა უმაღლეს ნერვულ მოქმედებაზე ფრიად საინტერესო და საკვანძო საკითხია ალკოჰოლიზმის მავნე გავლენის დასადგენად.

ა. მ. რაპპორტის აზრით, ამჟამად ალკოჰოლიზმის პრობლემის მეცნიერული შესწავლისათვის დღის წესრიგში დგას მთელი რიგი საკითხები, რომელთა შორის ყველაზე უფრო მნიშვნელოვნად უნდა ჩაითვალოს ალკოჰოლის უმაღლეს ნერვულ მოქმედებაზე გავლენის მექანიზმების გაღრმავებული შესწავლა როგორც მწვავე, ისე ქრონიკული მოწამვლის დროს. ამ მიზნით გამოყენებული უნდა იქნას კვლევის ისეთი მეთოდები, როგორიცაა პირობით რეფლექსური, თავის ტვინის ქერქის ბიოელექტრული აქტივობისა, ბიოქიმიური და სხვ.

თბილისის სახელმწიფო სამედიცინო ინსტიტუტის პედიატრიულ და სანჰიგიენური ფაკულტეტების ნერვულ სნეულებათა კლინიკაში ჩვენს მიერ, ა. ო. ჰეინსთან ერთად, ჩატარდა დაკვირვება ალკოჰოლის უმაღლეს ნერვულ მოქმედებაზე გავლენის შესასწავლად.

ამ გამოკვლევებში პირობით გამღიზიანებლად გამოყენებულია „გამღიზიანებლების დამოკიდებულება“, ხოლო თვით

დაკვირვება უმთავრესად ტარდება დამოკიდებულების მნიშვნელობის გამოსამყლავნებლად.

ჩვენს მიერ დაკვირვება ჩატარებულ იქნა პრაქტიკულად ჯანმრთელ პირებზე 50 მლ 40 გრადუსიანი სიმამრის ალკოჰოლის მიღების პირობებში.

უმალღესი ნერვული მოქმედება გამოკვლეული იყო ალკოჰოლის მიღებამდე და მიღების შემდეგ გარკვეული დროის განმავლობაში ალკოჰოლის მოქმედების ჩათავებამდე.

ჩატარებული გამოკვლევების შედეგად მივედით იმ დასკვნამდე, რომ ჯანმრთელ ადამიანებში ალკოჰოლის მიღება იწვევს შეკავების პროცესის დასუსტებას.

მომდევნო პერიოდში ჩვენს მიერ იმავე მეთოდით შესწავლილ იქნა უმალღესი ნერვული მოქმედება ქრონიკული ალკოჰოლიზმით შეპყრობილ პირებში და მათ აღმოაჩნდათ შეკავებითი პროცესების მკვეთრი შესუსტება.

ყველა ზემოთქმულიდან გამომდინარეობს, რომ ნორმალურ პირობებში ადამიანის უმალღესი ნერვული მოქმედება, ადამიანის ქცევა გაპირობებულია თავის ტვინის ქერქში მიმდინარე ძირითადი ფიზიოლოგიური პროცესების — აგზნებისა და შეკავების ფიზიოლოგიური წონასწორობით. ალკოჰოლი ამ ძირითადი ფიზიოლოგიური პროცესების ნორმალური მიმდინარეობის და მათი ურთიერთდამოკიდებულების შეცვლის გამო არღვევს ადამიანის უმალღეს ნერვულ მოქმედებას, უჩვეულოს ხდის ადამიანის ქცევას როგორც ალკოჰოლით მწვავე მოწამვლის დროს, ისე მისი ხანგრძლივი გამოყენების პირობებში, რაც საბოლოოდ ადამიანის ფსიქიკური პროცესების დაკნინებას და დეგრადაციას იწვევს.

უმალღესი ნერვული მოქმედების დარღვევა შეუძლებელს ხდის რაიმე შემოქმედებითი მუშაობის წარმოებას. ალკოჰოლიანი სასმელების მიღების შემდეგ შრომის უნარის გაძლიერების შეგრძნება ყალბი სუბიექტური შეგრძნებაა და სინამდვილეში მნიშვნელოვნად ქვეითდება ჩვეულ მოქმედებათა ხარისხიანი შესრულება. ალკოჰოლიზმი აქვეითებს შრომის ნაყოფიერებას. ა. მ. რაპაპორტის მიხედვით, ეს მით უმეტეს საყურადღებო ფაქტია, რომ „წარმოებისა და სოფლის მეურ-

ნეობის თანამედროვე მექანიზაციის დროს მუშაკს მოეთხოვება თავდაჭერილობა, გამბედაობა, პასუხისმგებლობის გრძობა, რეაქციის სისწრაფე, ყურადღების კონცენტრაცია, მეხსიერება, საზრიანობა. ყველა ეს თვისება შებლალული და დაქვეითებულია ალკოჰოლის მიღების დროს“.

ალკოჰოლური მოწამვლისაგან გამოწვეული უმაღლესი ნერვული მოქმედების დარღვევის შესწავლა დათრობისა და საერთოდ ალკოჰოლიზმისაგან გამოწვეული მოვლენების მექანიზმების ახსნის საუკეთესო საშუალებაა. უმაღლესი ნერვული მოქმედების აშლა ალკოჰოლური მოწამვლის პირველი და ძირითადი დამახასიათებელი თვისებაა.

ყურძინსა და მისი პროდუქტების რაცნიონალური გამოყენებისათვის

ალკოჰოლიანი სასმელების დამზადებას დიდი ხნის ისტორია აქვს. ცნობილია, რომ სპირტიანი სასმელების დამზადებისათვის საჭიროა დუდილის პროცესი, რაც შეიძლება სკოდნოდან მსოფლიოს პირველ ცივილიზებულ ხალხებს. ასე, მაგალითად: 2500 წლისათვის ჩვენს წელთაღრიცხვამდე ეგვიპტეში მოიპოვებოდა ლუდის ოთხი სახეობა. ლუდის ზეციური წარმოშობის შესახებ მითითებულია ძეგლებში, რომელიც ეკუთვნის მე-4 ათასეულ წელს ჩვენს წელთაღრიცხვამდე.

სხვადასხვა ხილის, მარცვლეულის, ჭაჭისა და სხვ. გამოხდით მიიღება სპირტი, რაც ყოველგვარი „მაგარი“ სასმელების აუცილებელი შემადგენელი ნაწილია.

ი. ლიპსის მიხედვით, აფრიკასა და ინდოეთში ხმარობენ პალმის ღვინოს. კხონდები ინდოეთში გარკვეული ჯიშის პალმის წვენიდან ღებულობენ ღვინოს; ეს პალმა ყვავილობის დროს დღეში 25 ლიტრამდე ღვინოს იძლევა. ბორნეოში გამოყენებულია ბრინჯის არაყი ნასი.

ალკოჰოლიან სასმელებს აკეთებენ მრავალი ნედლეულიდან, მაგრამ ყურძენს მაინც განსაკუთრებული მნიშვნელობა

აქვს, რადგან მისგან მაღალი ხარისხის და მრავალგვარი სპირტიანი სასმელები მზადდება. სპირტის შემცველი სასმელები ბოროტად გამოყენება ძალიან მავნებელია ადამიანისათვის, მაგრამ ეს არ ნიშნავს ყურძნისა და მისი ნაწარმის მავნე გავლენას ადამიანის ორგანიზმზე. ყურძენსა და მისგან მიღებულ პროდუქტებს უაღრესად დიდი მნიშვნელობა აქვს ადამიანის ჯანმრთელობის განმტკიცებისათვის.

ვაზი სახალხო დოვლათის ერთ-ერთი მნიშვნელოვანი ფაქტორია.

ვაზი, სხვა კულტურებთან შედარებით, ადრე, დარგვის მესამე წელსვე იძლევა მოსავალს; მეოთხე-მეხუთე წლიდან კი სრულ მოსავლიანობაში შედის და ერთ ჰექტარზე მიიღება 50-300 ცენტნერამდე ყურძენი.

აქ გვინდა მოკლედ შევჩერდეთ ყურძნისაგან მიღებულ პროდუქტებზე.

სუფრის ყურძენი წარმოადგენს ფრიად მარგებელ ხილს, შეიცავს 18-25 პროცენტ შაქრებს (გლუკოზა, ფრუქტოზა), სიმყავეებს (ღვინის, ვაშლის, მჟაუნის), მინერალურ ნივთიერებებს და სხვ. ყურძენი ძველთაგანვე გამოიყენება როგორც საუკეთესო საკვები, სამკურნალო ჯანმომგვრელი საშუალება, კერძოდ ორგანიზმის საერთო სისუსტისა და სიგამხდრის დროს.

სპეციალური ჯიშის ყურძნის ნატურალური ოდენობიდან დაახლოებით ერთი მესამედი გამოიყენება ქიშმიშის დასამზადებლად, რომელიც შაქრების საკმაოდ დიდ რაოდენობას შეიცავს.

ყურძნის წვენი ძვირფასი დიეტური საკვები და სამკურნალო საშუალებაა. ის ფართოდ არის გამოყენებული ყველა იმ შემთხვევაში, როდესაც საჭიროა ორგანიზმის საერთო გაძლიერების უნარის გაძლიერება, წონაში მომატება, გულის მოქმედების გაუმჯობესება და სხვ. ყურძნის წვენი, როდესაც მისი მიღება კუჭ-ნაწლავის მდგომარეობის მიხედვით შესაძლებელია, თითქმის ცვლის გლუკოზის ვენაში შეყვანას.

ყურძნის წვენს ყურძენთან შედარებით ის უპირატესობა აქვს, რომ ადამიანი სუფთა სახით ღებულობს ყურძნის შემად-

გენლობის ყველა სასარგებლო ნივთიერებას კუჭ-ნაწლავებში მარცვლის, ჩენჩოს, ხორცისა და წიპწის მოხვედრის გარეშე. ამას გარდა, ყურძნის წვენი შეგვიძლია შევინახოთ ხანგრძლივად და ყურძნის სიმწიფის სეზონის მიუხედავად წლის ყველა დროში ვისარგებლოთ.

ყურძნის წვენი ფართოდ არის გამოყენებული სამკურნალო და პროფილაქტიკურ დაწესებულებებში, როგორცაა საავადმყოფოები, სანატორიუმები, დასასვენებელი სახლები, ბავშვთა აღზრდის დაწესებულებები, პიონერთა ბანაკები და სხვ.

ყურძნის წვენის მიღების შემდეგ დარჩენილი ლექი გამოიყენება მჟავის, ღვინის ქვისა და ღვინის სპირტის დასამზადებლად.

ლექს ადამიანი უშუალოდ არ ღებულობს, მაგრამ მისგან შიღებულ პროდუქტებს კი დიდი ტექნიკური გამოყენება აქვს სახალხო მეურნეობაში. ისინი გამოიყენება აგრეთვე მედიცინაში.

ყურძნის გადამუშავებული წვენის — ბადაგის დამზადება ფრიად მარტივია და თავისი კვებითი ღირსებით თითქმის არ ჩამოუვარდება კარაქსა და თაფლს.

ბადაგისაგან ამზადებენ ისეთ გავრცელებულ კვების პროდუქტებს როგორცაა თათარა, ტკბილკვერა, ჩურჩხელა, მურაბა, ყელე, მარმელადი და სხვ.

ყურძნის ძირითად პროდუქციას წარმოადგენს ღვინო. ნატურალური ღვინო მცირე დოზებით არ იჩენს მავნე გავლენას, არამედ ხელს უწყობს საჭმლის მონელებას, გულის მოქმედების გაძლიერებას. მასში არსებული ნახშირწყლები იხარჯება იმ მუშაობისათვის, რასაც ადამიანის ორგანიზმი მთელი სიცოცხლის განმავლობაში აწარმოებს.

ცნობილია, რომ არაყი უფრო მავნებლურად მოქმედებს ადამიანის ორგანიზმზე, ვიდრე ნატურალური ღვინო. ამ მხრივ ფრიად მნიშვნელოვანი გამოკვლევა აქვს ჩატარებული ი. ქუთათელაძეს. ავტორმა ღვინოში მთავარი მოქმედი ნივთიერებების შესწავლისას ყურძნის ნატურალურ ღვინოებში აღმოაჩინა ისეთი არომატული ნივთიერება. რომელიც ამცირებს გუ-

ლის ნერვულ აპარატზე ალკოჰოლის დამადამბლავებელი გავლენას. ეს ნივთიერება არ არის ყურძნის წვენი და ჩნდება მასში დუღილის პროცესების და ყურძნის წვენის დაღვინების შემდეგ. ი. ქუთათელაძის მიერ ღვინოში აღმოჩენილი არომატული ნივთიერება ალკოჰოლის საწინააღმდეგო ფიზიოლოგიური მოქმედების მატარებელია. ამიტომ მცირე დოზებით ღვინის მიღება არ შეიძლება ჩაითვალოს ორგანიზმის მომშხამავ, დამღუპველ მოვლენად.

ჩვენ ვამბობთ, რომ ღვინო მცირე დოზებით არ იჩენს მავნე გავლენას, არამედ მას აქვს საკვები და სამკურნალო მოქმედება, მაგრამ ყოველთვის უნდა გვახსოვდეს შემდეგი: ღვინომ იცის შეჩვევა თავისი გემოვნებითი და მათრობელი თვისების გამო. ღვინის სისტემატური და დიდი რაოდენობით სმა მავნებელია ჯანმრთელობისათვის.

შეიძლება ერთგვარი გაურკვევლობა გამოიწვიოს გამოთქმამ „მცირე დოზები“. რა არის აქ საზომი? სად თავდება „მცირე“ და სად იწყება „დიდი“ დოზები?

ამ შემთხვევაში დოზის ზუსტი დადგენა შეუძლებელია. მნიშვნელობა აქვს ადამიანის წონას, მისი ნერვული სისტემის თავისებურებას და ღვინის სიმაგრეს. „მცირე დოზები“ გაგებული უნდა იქნას სუფრის 10 გრადუსიანი ღვინის დაახლოებით არა უმეტეს 200 მლ რაოდენობისა დღე-ღამეში. ამასთანავე ჩვენ არ ვლაპარაკობთ ღვინის ამ რაოდენობის სისტემატურ, ყოველდღიურ მიღებაზე, არამედ დასაშვებად მიგვაჩნია ჭეშმარიტად მცირე დოზის ნატურალური ღვინის მიღების შესაძლებლობა ადამიანის ინდივიდუალური თავისებურების გათვალისწინებით. სხვაგვარად რომ ვთქვათ, ღვინო უნდა გამოვიყენოთ არა დასათრობად, არამედ საკვებად და სამკურნალო საშუალებად.

ყურძენი და მისი ყოველი პროდუქტი ადამიანის შეგნებულ ცხოვრების, მისი გონებრივი განვითარების მაღალი დონის მაჩვენებელია. საჭიროა ადამიანის შემოქმედებითი შრომით მონაპოვარი, როგორცაა ყურძენი და მისი პროდუქტები, რაციონალურად გამოვიყენოთ მისივე ჯანმრთელობისა და კეთილდღეობისათვის.

ადამიანის ჯანმრთელობა, მისი ხანგრძლივი, შემოქმედებითი შრომისუნარიანი სიცოცხლე არის კომუნიზმის მშენებელი ქვეყნისათვის ყველაზე მეტად საზრუნავი საგანი. ყველაფერი, რაც კი ხელს უშლის ადამიანის ჯანმრთელობას, ლიკვიდირებული უნდა იქნას. ალკოპოლიზმი, როგორც ვთქვით, ჯანმრთელობის მტერია, ის აავადებს ადამიანს, ხელს უწყობს ბოროტმოქმედებას, ავარიებს, საზოგადოებრივ და ოჯახურ უწყსრიგობას, სახელმწიფო თანხების გაფლანგვას, ოჯახის დანგრევას. აქვეითებს შრომის ნაყოფიერებას, ცუდად მოქმედებს შთამომავლობაზე, ამოკლებს სიცოცხლის ხანგრძლივობას და, ამგვარად, წარმოადგენს დიდ საზოგადოებრივ უბედურებას.

ჩამოთვლილ არასასურველ შემთხვევათა სისწორე, ვფიქრობთ, ეჭვს არავისში გამოიწვევს. მაშასადამე, საჭიროა ამ მავნე ჩვეულების წინააღმდეგ ორგანიზებული ბრძოლის გაჩაღება. წინასწარი, გამაფრთხილებელი, პროფილაქტიკური ზომების მიღება ალკოპოლიზმის წინააღმდეგ. ხოლო ავადმყოფობის დროს კი მკურნალობის ჩატარება, რაც ამავე დროს პროფილაქტიკურ ღონისძიებასაც წარმოადგენს.

ალკოპოლიზმის მთავარი მიზეზების ცოდნა მის წინააღმდეგ ბრძოლის ერთ-ერთი პირობაა.

სპირტიანი სასმელების ბოროტად გამოყენება განსაკუთრებით გავრცელდა კაპიტალიზმის განვითარების პირობებში, როდესაც მშრომელთა ექსპლუატაციამ და მათმა უუფლებობამ უმაღლეს წერტილს მიაღწია. სწორედ ამიტომ ალკოპოლიზმი კაპიტალიზმის გადმონაშთად ითვლება და მის წინააღმდეგ ბრძოლა გამარჯვებული სოციალიზმის ქვეყანაში გადაუდებელ ამოცანას წარმოადგენს.

გამარჯვებული სოციალიზმის, კომუნიზმის მშენებელ ქვეყანაში აღმოფხვრილია ალკოპოლიზმის გავრცელების სოციალური ფესვები და შექმნილია ყოველგვარი პირობები მის წინააღმდეგ ბრძოლის საწარმოებლად ალკოპოლიზმის სრული ლიკვიდაციისათვის.

ალკოჰოლიანი სასმელებისადმი მისწრაფების გამომუშავებაში გადამწყვეტი მნიშვნელობა აქვს იმ გარემოცვას, რომელშიც იზრდება ახალგაზრდა. პირველად ღვინოს ან არაყს ბავშვს შეუგნებელი მშობელი, მეზობელი, ნათესავი ან უფროსი ამხანაგი აჩვენებს.

ჯერ კიდევ ნორჩი, ჩამოუყალიბებელი ორგანიზმი ადვილად ეჩვევა „მაგარ“ სასმელებს და ზოგჯერ საბოლოოდ ამ შხამის მსხვერპლი ხდება.

ალკოჰოლი განსაკუთრებით მომწამვლელად მოქმედებს ახალგაზრდა ადამიანზე.

ზოგს ბევრი ღვინისა და არაყის დალევის შესაძლებლობა გმირობად მიაჩნია და ხშირად ამ მხრივ ნამდვილი შეჯიბრება იმართება, რასაც ხელს უწყობს დახვესებული, მავნე ტრადიციული ჩვევები.

სპირტიანი სასმელების მიღება ადამიანში იწვევს თვითკმაყოფილების აწეულ გრძნობას; ეს კი ალკოჰოლიზმისადმი მიდრეკილების გამომუშავებისათვის ხელსაყრელ ნიადაგს წარმოადგენს.

როდესაც ოჯახში არ არის ჰიგიენური დასვენებისა და გონივრული კულტურული გართობის ელემენტარული პირობები, მაშინ ზოგი სუსტი ნებისყოფისა და დაბალი შეგნების ადამიანი ამ პირობების შექმნისათვის მიმართავს მავნე თვითგართობის ყველაზე იოლ და ხელმისაწვდომ საშუალებას, როგორცაა დათრობა.

ლოთობის გავრცელებას ხელს უწყობს ადამიანის დაბალი კულტურა, მაღალი ადამიანური ინტერესებისა და ორგანიზებული გართობის პირობების არარსებობა.

ალკოჰოლიზმის წინააღმდეგ ბრძოლის ყველაზე მნიშვნელოვანი საშუალებაა ალკოჰოლიზმის მავნებლობის ფართო პროპაგანდის წარმოება. ამ პროპაგანდას უნდა ჰქონდეს არა კამპანიური, ერთდროული, არამედ გეგმიანი, სისტემატური ხასიათი.

სპირტიან სასმელებს უმთავრესად მოზარდობის ასაკიდან ეჩვევიან, ამიტომ ამ ასაკის პირობებში მეტი აღმზრდელობითი ღონისძიებების ჩატარებაა საჭირო.

ოჯახში ბავშვებს და მოზარდებს უნდა აეკრძალოს ღვინო, სა და არაყის სმა.

საშუალო სკოლის უფროს კლასებში და უმაღლეს სასწავლებლებში მასწავლებლებმა საგნის გადაცემისას, შესაფერადგილას, მოხერხებულად უნდა გადასცენ და შეაგნებინონ მოსწავლეს ალკოჰოლის მავნებლობა. სკოლის ექიმებმა სისტემატურად უნდა ჩაატარონ ლექცია-საუბრები მოსწავლეთა შორის ალკოჰოლიზმის მავნე გავლენაზე.

ქალთა კონსულტაციის ექიმებმა არ უნდა დაივიწყონ ქალთა შორის ალკოჰოლიზმზე საუბრის ჩატარება. განსაკუთრებული ყურადღება უნდა მიაქციონ ალკოჰოლის საზიანო მოქმედებას მოზარდ ორგანიზმზე. ორსულებზე და მეძუძურ დედებზე.

კომკავშირული ორგანიზაციები ხშირად აწყობენ სათანადო ლექციებს და კონკრეტული ფაქტების გამომჟღავნების გზით აწარმოებენ ბრძოლას ლოთობის ცალკეული გამოვლინების წინააღმდეგ, მაგრამ ეს საკმარისი არ არის. სასურველი იქნებოდა ამხანაგური სასამართლო პროცესების მოწყობა და საზოგადოებრივი გაკიცხვა იმ პირისა, ვინც სიმთვრალის გამო გააცდინა ლექციები, სამუშაო, ან დაარღვია წესრიგი, გამოიმუშავა წუნდებული პროდუქცია, ვერ შეასრულა გეგმა, უსიამოვნება შექმნა ოჯახში და სხვ.

ალკოჰოლიზმის წინააღმდეგ ბრძოლაში დიდი როლის შესრულება შეუძლია ბეჭდვით სიტყვას, რადიოს და ტელეგადაცემებს. სასურველია შეიქმნას სათანადო სპექტაკლები და კინოსურათები.

ახალგაზრდის თავისუფალი დრო უნდა მოხმარდეს მის გათვითცნობიერებას, ჯანმრთელობის განმტკიცებას, კულტურულ გართობას. თავისუფლად დარჩენილი დრო თუ უმიზნოდ იფლანგება, მას ლოთობისაკენ მიჰყავს ახალგაზრდა ადამიანი.

დიდი მნიშვნელობა აქვს თვითმოქმედი წრეების მოწყობას, ექსკურსიებს, ტურისტულ მოგზაურობებს, კინოთეატრებში სიარულს. განსაკუთრებული მნიშვნელობა ენიჭება სპორ-

ტულ ღონისძიებათა ჩატარებას. არც ერთი ახალგაზრდა არ უნდა დარჩეს სპორტის რომელიმე სახეობაში ჩაბმის გარეშე.

სავსებით ცხადია კლუბების, კულტურის სახლების და ბიბლიოთეკა-სამკითხველოების როლი ალკოჰოლიზმის წინააღმდეგ ბრძოლაში.

დროა, რომ ყველაფერში მივადწიოთ ახალგაზრდობის კომუნისტურად აღზრდის საპატიო ამოცანის შესრულებას.

უნდა აიკრძალოს ალკოჰოლიანი სასმელების მიყიდვა ბავშვებისათვის, სპირტიანი სასმელებით ვაჭრობა სკოლის, სამკურნალო დაწესებულების, არმიაში გასაწვევი პუნქტის და სასპორტო დაწესებულების მახლობლად.

საჭიროა მევენახეობის პროდუქტების უპირატესი გამოყენება საკონდიტრო წარმოებისათვის, სპირტის გამოყენება ტექნიკური წარმოებისათვის; მკვეთრად უნდა შემცირდეს მარცვლეულისაგან არაყის დამზადება.

ახლა, ისე როგორც ყოველთვის, ჩვენს რესპუბლიკაში დიდი ღონისძიებები ტარდება ლოთობისა და შინაური არაყის გამოხდის წინააღმდეგ. ამ საქმეში ადგილობრივ პარტიულ, საბჭოთა, პროფკავშირულ და კომკავშირულ ორგანიზაციებთან ერთად დიდი პასუხისმგებლობა აკისრიათ სამედიცინო დარგის მუშაკებს, რომლებიც სისტემატურად უნდა ატარებდნენ მოსახლეობაში დამაჯერებელ ახსნა-განმარტებით მუშაობას, კითხულობდნენ მაღალხარისხოვან ლექცია-მოხსენებებს ალკოჰოლიზმის მავნეობის შესახებ.

უნდა აღიკვეთოს გულგრილი დამოკიდებულება ლოთობისადმი. ლოთობის წინააღმდეგ უნდა აღიმართოს საყოველთაო სახალხო ზიზლისა და დაგმობის კედელი, რამდენადაც იგი არის ანტისაზოგადოებრივი მოვლენა, სოციალისტური კულტურის მტერი. ნამდვილად ტრაგიკულია, როცა ჭეშმარიტად საზეიმო დღეებში — ოჯახურ ქეიფში, დღესასწაულზე და სხვა დროს მხიარულების ნაცვლად სამწუხარო საქმეს ჩადიან ლოთობისა და ხულიგნობის გამო. ერთ ხულიგანსაც კი შეუძლია ას აღამიანს მხიარულება და კულტურული დასვენება ჩაამწაროს.

ამჟამად ალკოჰოლიზმის სამკურნალოდ მრავალი საშუალება
აა მოიპოვება, მაგრამ ეს საკმარისი არ არის. საჭიროა ახალი
ეფექტური თერაპიული საშუალებების ძიება და პროფილაქ-
ტიკური ღონისძიებების გატარება ისეთი საზოგადოებრივი
მავნე ჩვეულების წინააღმდეგ, როგორც არის ალკოჰოლიზმი.

კომუნისტური საზოგადოების შექმნა მოითხოვს ნათელ,
ფხიზელ გონებას, ამიტომ ალკოჰოლიზმის წინააღმდეგ ბრძო-
ლა მთელი საზოგადოების ფრიად დიდი მნიშვნელობის საქმეა.

შინაარსი

წინასიტყვაობა (აკად. ა. ზურაბაშვილისა)	3
ალკოჰოლიზმი მავნე ჩვეულებაა	5
ალკოჰოლიზმისაგან გამოწვეული ძირითადი ავადმყოფუ- რი ცვლილებები და შინაგან ორგანოთა დაავადებანი .	8
ალკოჰოლიზმის გავლენა ნერვულ სისტემაზე	23
ალკოჰოლის გავლენა უმადლეს ნერვულ მოქმედებაზე .	44
ყურძნისა და მისი პროდუქტების რაციონალური გამოყე- ნებისათვის	52
ალკოჰოლიზმის პროფილაქტიკისათვის	56

რედაქტორი ს. საყვარელიძე
გამომც. რედაქტორი ე. უბილავა
მხატვარი ვ. ჭუმბურიძე
მხატვ. რედაქტორი შ. დოლიძე
ტექნიკური რ. მელაძე
კორექტორი ნ. გუჯაბიძე

*

ხელმოწერილია დასაბეჭდად 13/V-64
ანაწყოების ზომა 5,5×9
ქალაქის ზომა 84×108
ნაბეჭდი თაბახი 4
სააღრიცხვო-საგამომცემლო თაბახი 2,83
უე 00493 ტირაჟი 2.000 შეკვეთა № 431
ფასი 7 კაპ.

Миндадзе Алексей Алексеевич
ТВОЙ ИСТИННЫЙ ВРАГ

(На грузинском языке)

Художник В. Чумбуридзе

Детюниздат Грузинской ССР

«Накадули»

Тбилиси

1964

613.9
813.816
688

გამომცემლობა „ნაკადულის“ სტამბა.
თბილისი, ფურცელაძის ქ. № 5
Типография издательства «Накадули»
Тбилиси, ул. Пурцеладзе № 5.

